Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

Октябрийн 1921 оной Сэбэрийн 21-hэ гарана | № 6 (14423) | 1977 оной январийн 8, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ АЛХАМУУД

УЛААН-УДЫН Советскэ районой промышленна предприятинуудай коллективүүд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, продукци гаргаха, худалдаха даабаряа болзорhоонь урид дүүргээ бэлэй. Продукци худалдаха даабари 2,5 миллион түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдээ.

КАБАНСК. Тимлюйн цементын заводой худэлмэришэд эрхим шанартай продукци гаргажа байдагаараа олондо мэдээжэ болонхой. 1976 оной даабариhаа гадуур 2000 тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргажа, 80 мянган түхэригэй продукци гүрэндэ худалдаа.

ЗАГАРАЙ. «Татарский ключ» карьероуправленийн худэлмэришэд үнгэрhэн жэл ехэ hайнаар худэлжэ, даабаряа бүхы талаарнь үлүүлэн дүүргээ. Валова продукци гаргаха түсэб 123 мянган түхэригөөр, продукци худалдалга 300 мянган түхэригөөр үлүүлэгдээ.

Оронуудые үсхэбэрилгэ хойто зүгэй ой тайгата аймагуудай арад зонойнь үндэhэн ажал болоно. Хойто-Байгалай аймагай «Северный» совхозой хоёр фермэнүүдтэ 2200 шахуу оро тоолгдоно.

Оронуудта үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ, дулаан байра барихэ хэрэгтэй. Жэлэй ямаршье сагта саhан. бороо соошье, хигинама хуйтэндэшье ядадаггүй.

Байгаль-Амарай түмэр замай барилгашадые эрхим шанартай мяхаар, сагаан эдеэгээр хангаха зорилгын табигдажа байнада, «Северный» совхозой орошодой тургэн шиндхэхэ, бүтээхэ юумэн ехэ болоод байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: үнинэй оро үсхэгшэ Петр Федорович Романов; тэрэнэй адуулдаг hүрэг.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Миний табан жэл — миний арга болонжо

ОРОЛДОЛГО, ТЭСЭБЭРИ ХЭРЭГТЭЙ

ЖЭЛhЭЭ ЖЭЛДЭ, үдэрhөө үдэрэй эрхимээр, бүтээсэ ехэтэйгээр худалдаг байхын тулада манай промышленна предприятинуудта, колхоз, совхозуудта мэргэжэлээ дээшэлгэс шудалhан, мэдэсэ ехэтэй инженернууд хэрэгтэй гэжэ хүн бүхэн ойлгодог ааб даа. Тэд эдэ бүгэдэ ойлгохынгоо хажуугаар энэ талаар горитой худэлмэри ябуулаг ёнотойбди гэжэ хүн бүхэн хүсэдэг. Мэдэрнэ гэхын аргагүй. Тиигэл хадамнай зарим ушарта хүн худэлмэришэд дуталдадаг байна ха юм.

Тус асуудалые амжалтатайгаар шидхэхэдэ нүлөөлхэ шухала арга зүйл. Гадаадхи хэсэл хадаа hурган хүмүүжүүлгэ мүн гэжэ хэлэбэл, алдуу болохогүй. Hүүлэй үедэ үргэнөөр ашалгарhэн энэ худэлөөнэй туhалтай, хэрэгтэй байhыень бидэнэр өөр нюдөөрөө харана, бодото байдал дээрэ үзэнэ гээшэбди.

Минии даадаг нооно илгагшадай бригада 1970 оной эхиндэ би болгодоhон юм. Тиихэдэ би зурган жэл соо юрын нооно илгаагаар худэлжэ, дүй дүршэлөөр ашала баян болоhон байгааб. Бригадир боло гэхэдэнь, суггаа ажалдаха нүхэдөө өөрөө шэлэжэ, коллективэй буридхэhэн хүнби. Нэн түрүүн хоёр-гурбан жэл соо хүн шухала хэмжэлжэ байhан залуу басагадые сэлэгдэhэн байгааб. Мария Громова, Любовь Громых, Вера Анисахарова болон басад намтай ажаллажа эхилhэн юм.

Юhэдэхи табан жэл соо бригадамнай амжалтатайгаар худэлөө. Табан жэлэйнгээ даабари 3 жил hара соо дүүргэжэ, түсэбhөө гадур 1.322 тонно нооно илгаhан байгаабди. Байгша табан жэлдэ баhал hайнаар ажаллахые оролдохо байhамнай эли. Москвагай худэлмэришэдэй гаргаhан «Эрхим шанарай табан жэлдэ — бата найдабарита ажал» гэhэн үүсхэлые коллективнай нэн түрүүлэн дэмжэжэ, цехэймнай үшөө 14 бригада манай жэшээгээр худэлжэ эхилhэн байгаа. Арбадахи табан жэлэй түсэбые 4.5 жэл соо дүүргэхэ үялга бидэнэр абанхайбди.

Иимэ үндэр зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэлүүлхын түлөө мүнөө тэмсэжэ байhан манай бригада 1976 оной даабарние 10 hара соо дүүргээ. Тиихэдээ илгагдаhан бүхы нооhоноймнай 85 процентнь эрхим шанартайда тоологдоо hэн. Цехэймнай илгаhан нооhоной 70—70 гаран процентнь иимэ сэнэлтэдэ хүртэдэг хадань, манай туйлаhан дүн яhала бараг гээшэ.

Эдэ дүнгүудые туйлаха ябадалдамнай бригадын гэшүүн бүхэнэй мэргэжэлээ эрхимээр шудалжа, оролдосотой hайнаар ажаллаhаниинь горитой нүлөө үзүүлээ. Энэ ушарта hурган хүмүүжүүлгэдэ анхарал хандуулhамнай ехэ удха шанартай байгаа.

Жэл бүхэндэ шахуу манай бригадада залуу басагад ерэдэг. Тиигэдэнь коллективнай сугларжа, тэдэнтэй танилсана, урдань ямар эрилтэнүүдые табиха байhанаа хэлэжэ үгэнэ. Нэн түрүүн ажалай журам жэшэдгүйгөөр сахиха ёнотой байhыень ойлгуулдагбди. Гадна аха нүхэдэйнгээ үгэ дуулаха, мэргэжэлээ бэгоин болзор соо эрхимээр шудалха, шанарай түлөө тэмсэхэ зорилготойень хөөрэжэ, бригадынгаа ажалтай hайнаар танилсуулхадамнай тэдэнэр юу хэхэ байhанаа элеэр ойлгожо абадаг.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищи дүүргээд ерэhэн басагадые хүмүүжүүлгэдэ бүхы коллективнай хабаадалсадаг. Юуб гэхэдэ, бидэнэрэй бултанайминай ажалэдэнэрэй түргөөр, hайнаар мэргэжэлээ шудалжа, бултандал адляар худэлдэг болонhоонь дуудыдаха байна ха юм.

Зарим ушарта энэ худэлмэри үрэ дүн hайнтай байдаг. Гадна «хүнгэрхэшье» учаринуд үсөөн бэшэ дайралдадаг ааб даа. Светлана Дабадоржиева манай цехтэ яhала үнинэй худэлнэ. Тэрэ илгагдаhан нооно зөөдэг байhан юм. Гэбэшье нооно илгагшын мэргэжэлдэ hураха дуратай байжа, бригададаа абыт гэжэ намайе гуйгаа hэн. Нүхэдтээсэ хэлсэжэ үзөөд, зүбшөөбэб. Энэ басаган ехэ оролдосотой хүн байноо. Тэгшэ жэл болоод байхада, Светэдэ ямаршье өрёо худэлмэри даалгахаар болоо. Энэ ушарта Светын хүсэл, минии эрмэлзэл нэгэдэжэ, hайн үрэ дүн асарэа.

Ондоо нэгэ жэшээ. Елизавета Николаевае нэгэшье бригада абиха дурагүй байба. Тиихэдэнь маанад суггаа худэлөөд үзэхэ гэжэ шиидэбэбди. Лиза хүшэр хүндэ зантай хүн hэн. Заабари зүбшэл. үгэхэдэ, алдуу эндүүень харуулхада гансата сухалдаад, hухирхэ, хашхарха. Юрэдөө, тэсэбэри гартаагүй hаа, хуха нуга хэрэлдээд, халбагаяа хахараад лэ тарахаар. Зүгөөр hухирхэ, шууяхадань бэсэ баряад. hүүлдэнь зохидхоноор, дарууханаар хөөрэлдэхэдэшни тэрэ эшэхэ, тогтууригүй зантай байhаа мэдэрхэ. Иигэжэ суггаа худэлдэг нүхэдэйнгөө hайнаар хандахада, өөртэнь ехэ этигэжэ байхада тэрэнэй зүрхэ сэдьхэл соо ехэ хубилалта болоо. Бэеэ баридаг, ажалдаа урданайхиhаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоо. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Лизын зүб замhаа хадуурхагүй байhандань батаар этигэнэб.

Мүнөө үедэ Наташа гэжэ басагые шефтээ абанхайб. 19-тэй энэ басаган минии хүмүүжүүлhэн зон соohоо эгээл орёо, хүндэ зантай, журамгүй хүн байнаба. Ажалда орohоор hая hара тухэй боложо байгаад, нэгэ үдэр ерээгүй. hүүлдэнь хирэ-хирэ болоод лэ ажалдаа хожомдохо. Иигээдшье, тиигээдшье хөөрэлдөөб, басагаднайшье шүүмжэлээ, хараагаа. Юрэдөо, ататшье гэхэгүй хэбэртэй.

Биншье унтаха нойроо алдаад байбаб. Нэгэтэ декабрийн эхеэр тэрэнэйнгээ намарай пальто үмдөөд ябадаг байhыень обёрбоб. hурахадамни, үбэлэй пальтогүйб гэбэл даа. Кредит хээд ябаха болоошь гээд, тэрээндэ хэрэгтэй саарhд абхуулха гэхэдэмни, ажалаа шалтагаангүйгөөр хаяhан хүндэ үгэдэггүйбди гэжэ бухгалтерниннхид мэдүүлбэ. Би гуйжа, абажа үгөө hэм. Бага сага мүнгэшье нэмэжэ үгөөб. Энэ ушарта нэгэ үдэр соо ажалаа хаяhанайнь хойшолонгой хэды шэнээн хүндэ байhаниие ойлгуулжа шадааб гэжэ hанагшаб. hүүлдэнь тэрэ намда ондоохоноор хандадаг болоо. Үгымнишье дуулэна. Зүгөөр тон зайаршоо гэхын аргагүй. hая ажалдаа хожомдоод, «Халаахайда» зурагдаад байhыень харахадаа, зосоомни юуншьеб таhаршаhан мэтэ байгаа. Баhал hанаа үнөөн боложо, энэ «түүхэй» басагаханние яажа зүб замдань оруулхаб гэжэ ходо бодомжолжо ябанаб.

Юрэдөө гансал мэргэжэлдээ hургаад, саашаа яана гэhэн бодол буруу. Ажалhаа гадуур муу ябадалтай хүн — ажалдаашье hурган хэй бэшэ байхал. Тиимэhээ hурган хүмүүжүүлэгшэлэй нэрэ зүүжэ ябаhэн хойноо шефтээ абаhан хүнэйнгөө ажабайдалаар ходо hонирхожо, энэсэндэ сагаа гамнаха хэрэгтэй гэжэ hананаб.

Эбтэй эстэй коллектив соо ямаршье хүн зайардаг. Нимэ хадань басагадтаа ходо айлшалдагби, гэртээшье уридагби. Бултадаа кино, театрта ошодогби. Иигэжэ хүн бүхэнэйнгөө юугээр hонирходог, юун тухай бододог, hанадаг байhые мэдэдэг болонош. Эдэ бүгэдые хараада абажа, хүмүүжүүлгынгээ бүхы худэлмэрние ябуулнаш. Намтай бултадаа залуу басагад худэлнэ. Тиимэhээ тэдэндэ эхэ мэтээр хандажа, гансал заабари, зүбшэл үгэдэг ударидагша бэшэ, харин дутын аха ханя болоно ха юмбиб. Энэ ушарта ехэ хүсэл, оролдолго, тэсэбэри, зүрхэ сэдьхэлэй дулаан хэрэгтэй. Тон хэрэгтэй!

hурган хүмүүжүүлгэ ехээр хүргжөо гэжэ зүб хэлсэдэг. Тиимэhээ энэ талаар дүй дүршэлөө хубаалдаха хэрэгые гуримшуулан эмхидхэхэ хэрэгтэй. hурган хүмүүжүүлэгшэдэй дундахи социалис мурысөөнэй эмхидхэлдэ бүри ехэ анхарал хандуулха шухала. Энэсэнhээ гадна hурган хүмүүжүүлэгшэ бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала гэжэ hанагдана.

В. ДМИТРИЕВА,
нарин сэмбын комбинадай нооно илгагшадай бригадые даагша, КПСС-эй Октябрьска райкомой гэшүүн.

БАЯН ҮРГАСЫН ТҮЛӨӨ

БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГТА

Hүүлэй жэлнүүдтэ Калинин нэрэмжэтэ колхозодо ашалан болон таряалан-hүрэжэл hайжаруулхэ горитой ажалаг худуулдаг бологхой. Үнгэрэй жэлдэ бүхыдөө 16 мянган тонно hаг шэбхэ, 5 мянган тонно минеральна үгэжэ оруулагдаа. Иимэнэ ороohо таряалан ногооной ургаса яhала байгаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, гектар урда хубидаа 20,5 центнер ороohото hамал, 39 центнер үбhэн ёнагдажа абтаа.

Мүнөөшье үедэ энэ шухахажал hуларшагүй эршээр ябуулагдажа байна. Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхоз hу үйлэдбэрилгээр аймаг соогоо хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Тус совхозой hаалишад арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл яhала hайнаар түгэсхэжэ, гүрэндэ сагаан эдеэ тушаахаа жэлэйнгээ түсэб ноябрь hара соо дүүргэhэн байна. Энэ hу hаалинин дүрбэн фермэ бии. Тэдэнэй нэгэн болохэ Заганай-Адагай фермэ үбэлэй hаранудта hу ехээр hааха гэhэн уряа аймаг дотороо гаргаа юм. Тэдэнэй социалис уялга соо иигэжэ бэшээтэй:

— Үбэлэй 7 hарын турнада үнеэн бүриhөө 1800 килограмм hу haажа, эрхим шанартайгаар тушаахабди.

Мүнөө үедэ тус фермын коллектив абаhан социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Үбэлэй үнгэрhэн хоёр hара соо эндэхи hаалишад үнеэн бүриhөө 383 килограмм hу haагаа. Энэнь аймаг соогоо эгээн hайн дүн болоно. Энэ амжалтада hаалишад Д. Т. Коротова, Е. Б. Панькова, В. А. Литвинцева, Е. А. Панькова гэгшэдэй хубита тон ехэ. Эдэ нүхэдэй үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө тус тустаа 2.600—2.700 килограмм hу haаhан байна.

В. БОРИСОВ.

ХЭЛЭhЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРЭНЭ

ХАРААЛhАНАА ХҮСЭЛДҮҮЛЭЭБДИ

Үнгэрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозо сабшалан, таряалангай үрэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hара үнгэргэдөө юм. Энэ хоёр hарын туршадаа юу хэhэн тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень колхозой агромелиоратор А. Шигиные гуйбабди. Тэрэнэй харюу ньи толилгодобо.

Сабшалан таряалангай жэл hайжаруулха габшаhаа хоёр hарын соносхогдоhой адли манай колхозодо үйлөө бүридэhэн тусхай ёнд эмхидхэгдэhэн байна. Өнгөрөгсөн намтай нимэ ажалда hаагаа худэлжэ дүршэhэн механизаторнуд оролсоо. Энэ харюусалгатай hаагаа хаhа болзор соонь шанартайгаар дүүргэгдэhэн тула элдэб түхэлэй трактор, минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, хэдэн дахин үhалаа hэмди. Энэсэнэй ашаар гектар бүриhөө 24 центнер үбhэн хуряагдаа. Харин минеральна үтэгжүүлгэ оруулаагүй газараа хэды үhалаашье hаамнай, оройдоол 13 центнер үбhэн абтаа. Энэсэн дээрэhээ хаража үзэхэдэ, минеральна үтэгжүүлгын аша үрэ айхабтар ехэ байна.

Сабшалангаа эзэн ёhоор ашаглажа, ургасыень дээшэлүүлхын тула манай бригадын гэшүүд горитойхон ажал хэнэ. Бидэ колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэд болоо мэргэжэлтэдтэй хэлсэжэ, энэ жэлhээ ажахын тоосөондо ороохо гэжэ шиидэбди. Бригададамнай 1193 гектар сабшалан даалгагдаа. Энэсэн дээрэhээ 2.600 центнерhээ доошо бэшэ үбhэ хуряаха үялга абаабди.

Нигээд байхадаа жэлэй ямаршье сагта сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын түлөө бүхы арга боломжоо хэрэглэн ажаллажа, харайhанаа хүсэлдүүлхэhээ шухала зорилго манда үгы.

А. ИЛЬИН.

Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозой hаалишад арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэл яhала hайнаар түгэсхэжэ, гүрэндэ сагаан эдеэ тушаахаа жэлэйнгээ түсэб ноябрь hара соо дүүргэhэн байна. Энэ hу hаалинин дүрбэн фермэ бии. Тэдэнэй нэгэн болохэ Заганай-Адагай фермэ үбэлэй hаранудта hу ехээр hааха гэhэн уряа аймаг дотороо гаргаа юм. Тэдэнэй социалис уялга соо иигэжэ бэшээтэй:

— Үбэлэй 7 hарын турнада үнеэн бүриhөө 1800 килограмм hу haажа, эрхим шанартайгаар тушаахабди.

Мүнөө үедэ тус фермын коллектив абаhан социалис уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Үбэлэй үнгэрhэн хоёр hара соо эндэхи hаалишад үнеэн бүриhөө 383 килограмм hу haагаа. Энэнь аймаг соогоо эгээн hайн дүн болоно. Энэ амжалтада hаалишад Д. Т. Коротова, Е. Б. Панькова, В. А. Литвинцева, Е. А. Панькова гэгшэдэй хубита тон ехэ. Эдэ нүхэдэй үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө тус тустаа 2.600—2.700 килограмм hу haаhан байна.

В. БОРИСОВ.

КОМСОМОЛ НЭРЭЕЭ ХАРЮУЛАН

△ Улаан-Горхоной фермынхид hүүлэй хоёр жэлдэ үнеэн бүхэнэй hу шэмые 1000 килограммаар дээшэлүүлээ. △Үнгэрhэн жэлдэ үнеэн бүриhөө 2300 гаран килограмм hу haагаа. △Бүхыдөө 5600 үлүүтэй центнер сагаан эдеэ абажа, жэлэй түсэбhөө гадуур 1000 центнер hу гүрэндэ тушаагаа.

Гурбан жэлэй саана эндэмнай комсомолшууд, залуушуулые суглуулжа, шэнэ фермын коллектив бии болгохо тухай хөөрэлдөонэй гарахада, түрүүшээр энээние hайшааха хүнүүд совхоз соо юундэшьеб үсөөн байhан юм.

«Залуушуул юу биража хүдэлхэ hэм. Ажалhаар, залхуураад, схэдэсэл hаа хоёр-гурба hара хүдэлоод лэ хуу тэрьдэжэ үгы болошоно ааб даа. Үнеэдээшье ёhоор hаангүй хожороожорхихо... Үшөө хажуугаарнь, нимэ залуу хүниие фермые даагшаар юундэ табиба гээшэб» гэхэ мэтээр хэлсэхэ хүнүүдшье бии hэн.

Теэд, манай комсомолзалуушуулай фермэ гансаншье аймаг соогоо бэшэ, бүхы республика дотороо түрүү фермэнүүдэй эгэгдэ гараа. hүүлэй хоёр жэлдэ удаагаар Буряад оронойнгоо комсомолзалуушуулай hаалинин бүхы фермэнүүдэй дунда дүнэрэн социалис мурысөөндэ ажажа гарабабди. Эдэ жэлүүдтэ hу hаалинмайшье баhал хараа байса дээшэлээ. Жэшээнь, 1973 ондо Улаан-Горхоной фермэдэ үнеэн бүриhөө 1483 килограмм hүн haагдаhан байгаа hаа, урэанда тэрэмнай 2400 гаран килограммда хүрөө. Үнгэрhэн жэлдэ бүхы фермээрээ үнеэн бүриhөө 2300 шахуу килограмм hу haагаабди. Манай түрүү haалишан, Ажалай Улаан Тугай орденто залуу коммунист Держо Хапхаранов урэанда үнеэн бүриhөө 3600 гаран килограмм hу haагаа, аймаг соогоо эгээн үнеэн бүриhөө 3600 гаран килограмм hу haагаа, аймаг соогоо эгээн гүрүүлэн гурба мянгатанай тоое нээгээ. Тэрэнэй удаа Софья Манзаракшеева, Сыбик-Жап Сыденова гэгшэд баhал тэрэ хэмжээндэ хүрэжэ байна.

Сэхынь хэлэхэдэ, энэ үе соо манда ямаршье шэнэ барилга хэгдээгүй, ямаршье нэмэлтэ оньhожоруулга, тухеэрэлгэ тодхогдоогүй. Үнеэдые эдеэлүүлхэ, haаха, шэбхэ шабааhыень сэбэрлэхэ худэлмэри урдынхи мэтэ хуул гараар хэгдэнэ. Гадна малай үүлтэршье хоёргурбан жэл соо эрид hайжаршоогүй юм ааб даа. Иматтал фермынхид залуушуул эдир hаhанай эдэбхи, хаба шадал, халуун эрмэлзэл гарган, үгэеэ hайн ойлголсожо, «булта—нэгэнэйнгээ, нэгэн—бултанай түлөө» гэhэн уряатайгаар, эбтэй эстэйгээр худэлхэдөөл амжалта туйлана гээшэ. Эндэ ондоо тусгаар ямаршье «нюуса» байхагүй.

Хэнэйшье мэдэhээр, залуушуул гээшэмнай соогтой солбон, хаба шадал ехэтэй, ураншаа hанаатай зон ха юм даа. Гансал тэдэнэй hайн hайхан эрмэлэлые зүб тээшэнь шэглүүлжэ, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэжэ, хэрэгтэй газартань тэдэндэ зохид соонь эрилтэ табяад, али болохоор түhалаад байхада, юушье бүтээжэ шадаха байна.

Бидэ түрүүнhээ хойшо булта хөөрэлдэжэ, түбхын түрүүн ажалай журам, худэлмэрийн тогтомол гуримые наринаар сахиха, иланганяа зоотехнигүүд, ветеринарнуудай заабарние жэшэдгүй дүүргэдэг байха гэжэ хэлсэhэн байгаабди. Хэн нэгэнэй ажалай журам эбдэжэ, залуу хойрог зан гаргаа hаань, булта сугларжа, нюур сахингүй сэхэ руунь хэлэдэг шанга эрилтэ табидаг hэмди.

Гадна совхозой дирекци, партком, рабочком, иланганяа комсомолой комитет манда али бүхы анхарал хандуулжа, хөрэгтэй туhаламжа хүргэдэг байгаа, мүнөөшье хүргэнэ. Үйлэдбэрийн зүблөө, хөөрэлдөө хэгээ, эдэбхи асуудалаар политинформаци үнгэргэжэ байхадань залуушуул ехэ дуратай юм.

Үшөө нэгэ шухала юумэн гэхэдэ, залуушуулай фермын hая эмхидхэгдэд байхада, үнинэй hаалишад Винчин Сыретаровна Хапхаранова, Долгор Шойроновна Баторова гэгшэд залуу басагадта үнеэдые хайшан гээд зүбөөр hааха, эдеэлүүлхэ тухай / тэсэмгэйгээр заажа үгэдэг, баян дүй дүршэлдөө hургадаг hэн. Мүнөө манай фермынхидэй туйлаhан амжалтые тэдэнэр хубаалдаха ёнооро хубаалдана. Тэдэнэй дүй дүршэлые халан абаhан hаалишад Доржо Хапхаранов, Ханда Сыденова, Софья Манзаракшеева, Сыбик-Жап Сыденова, Нина Машкинова, Радна Пархаева гэгшэд өөhэдөө наhаар залуушуудшье hаа, арбадахи класс дүүргээд, наяхан hаалишэй болоhон басагадые баhал дахуулан ябадаг, мэргэжэлдээ hургадаг болонхой.

Тиигэншьегүй яахаб. Жэмhэгэй дунда hургуули дүүргээд, жэл бүрэ таба-зургаан басаган манда худэлхэеэ ерэнэ ха юм. Гансахан hүүлэй хоёр жэлдэ Надежда Баторова, Светлана Хайдакова, Сыбик Байминова, Эва Хосомоева, Зоя Гыргеева, Римма Молохоева болон үшөө хэдэн басагад эндэ ерээд, hаалишад, малшадаар худэлжэ байна.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, бүхы 17 гол hаалишадаймнай олонхинь хоёрдохи, гурбадахи жэлээ худэлжэ байhан залуушуул.

Улаан Горхоной фермэдэ үбhэ тэжээлшье тиимэ элбэг бэшэ юм. Мүнөө үнеэн бүридэ үдэрэй 1,5 килограмм үбhэ, 10 килограмм силос, мүн талха таряа, хэршэhэн hолоомо үhанда худхажа, халуун ураида дэбтээгээд, дабhа, монокальци, микрозүйлнүүдые холёод эдэлүүлнэбди. Тиигэжэ эдэ үдэрнүүдтэ hаагдадаг 193 үнеэ hhээ үдэрэй 1400 гаран килограмм гэхэ гу, али үнеэн бүриhөө 6,5—7 килограмм hүн hаагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө үнеэд элоороо шэргэнхэй. Нигээд январь hараhаа тэдэмнай тугалажа эхилхэнь. hу haали үшөөл hайса нэмэхэ даа.

Нэгэн hанал эрмэлзэлгэтэй байхадаа ямаршье коллектив амжалта туйладаг гэжэ тон зүб. Бидэ год ажалайнгаа хажуугаар, воскресник ходо эмхидхээд, фермынгээ, газаахние сэбэрлэдэг, хуhамаг хорёогоо зайабарилдаг, улаан булан, гэр байраяа сагаададагбди.

Залуушуулнай булта эбтэйгээр удэшэниинь улаан буландаа сугларжа, радио шагнадаг, телевизор харадаг, дуу дуулалдадаг, хатар наада эмхидхэдэг юм. Зооветhуралсалда баhал булта хабаадалсана. Клубайхид эндэмнай hарадаа 10 дахин кино асаржа харуулдаг, Жэмhэгэй библиотекын худэлмэрилэгшэд неделя бүри ном асаржа тараадаг. Мүн автолавка, медицинскэ худэлмэрилэгшэд таhалгаряагүй ябажа байдаг.

Гэхэтэй хамта, үшөө нэгэ асуудалда тогтохоёо hанаhаб. Нёдоондо эндэмнай столово нээгдэжэ, үглөениинь түлөөhэгүйгөөр завтрак бэлдэжэ үгэдэг байhан юм. Харин мүнөө совхозой директорэй захиралтаар энэ столозо юундэшьеб, хаагдашанхай. Хэнэйшье мэдэhээр залуу басагадта үглөөгүүр 5 часта бодоод, эдихэ хоолоо бэлдэхэ гэшэнь ехэ бэрхэтэй. Столовоёо дахин нээхэ тухай хөөрэлдэхөөр болоо гэжэ hанагдана.

Манай фермынхид КПСС-эй ЦК-гай октябрийн (1976 он) Пленумэй материалнуудтай танилсаад, энэ үёэлжэлгын үедэ үнеэн бүриhөө 1.250 килограммhаа бага бэшэ hу haаха үялга абаа hэн.

В СЫДЕНОВ.
Түнхэнэй аймагай Саяанай совхозой Улаан-Горхоной фермые даагша

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын залуу haалишад, малшад улаан булан соо. Дундань фермые даагша В. Сыденов hуунь.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

ХАРАА БАЙНА

Сабшалан таряалангай жэл hайжаруулха габшаhаа хоёр hарын соносхогдоhой адли манай колхозодо үйлөө бүридэhэн тусхай ёнд эмхидхэгдэhэн байна. Өнгөрөгсөн намтай нимэ ажалда hаагаа худэлжэ дүршэhэн механизаторнуд оролсоо. Энэ харюусалгатай hаагаа хаhа болзор соонь шанартайгаар дүүргэгдэhэн тула элдэб түхэлэй трактор, минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа, хэдэн дахин үhалаа hэмди. Энэсэнэй ашаар гектар бүриhөө 24 центнер үбhэн хуряагдаа. Харин минеральна үтэгжүүлгэ оруулаагүй газараа хэды үhалаашье hаамнай, оройдоол 13 центнер үбhэн абтаа. Энэсэн дээрэhээ хаража үзэхэдэ, минеральна үтэгжүүлгын аша үрэ айхабтар ехэ байна.

Сабшалангаа эзэн ёhоор ашаглажа, ургасыень дээшэлүүлхын тула манай бригадын гэшүүд горитойхон ажал хэнэ. Бидэ колхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэд болоо мэргэжэлтэдтэй хэлсэжэ, энэ жэлhээ ажахын тоосөондо ороохо гэжэ шиидэбди. Бригададамнай 1193 гектар сабшалан даалгагдаа. Энэсэн дээрэhээ 2.600 центнерhээ доошо бэшэ үбhэ хуряаха үялга абаабди.

Нигээд байхадаа жэлэй ямаршье сагта сабшалангай ургаса дээшэлүүлхын түлөө бүхы арга боломжоо хэрэглэн ажаллажа, харайhанаа хүсэлдүүлхэhээ шухала зорилго манда үгы.

А. ИЛЬИН.

КОММУНИСТНУУД — ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Арбадахи табан жэлэй туршада хүдөө ажахын үйлэдбэрине эрид шууд хүргэжэхэ хараа шэглэл КПССэй XXV съезд тодорхойлһон байна. Үшар нимэнээ колхоз болон совхозуудай коммунистнууд хадаа хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурине улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, арга боломжоёо зорюулха уялгатай. Нимэ зорилго партийн съездын документнууд соо эли тодоор заагданхай.

Үнэхээрээшье, эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар хүсэндэнь хүргэлгэ колхоз болон совхозуудай партийна эхин организацинуудай эдбхитэй ажал ябуулгаһаа, дайшалхы шадабариһаа, коммунистнуудай түрүү зэргэдэ ябаха үүргые тэдэнэй хэр дээшэлүүлжэ шадаһанһаа сэхэ дулдыдаха зэргэтэй гэжэ' һанагдана.

Манай Суулгын совхоз болбол Мухар-Шэбэрэйнгээ аймаг дотор нилээд томо ажахы гэжэ тоотой. Совхоз гурбан отделенитэй, материально-техническэ үндэһэ һууринь жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ, хүдэлмэрилэгшэдэй һуудал байдал, ажаллаха арга боломжо улам һайжарна. Манай совхоз гол түлэб хонин ажал эрхилхэ, тэрэнээ бүри хүргөөхэ гол шэглэлтэйгээр үйлэдбэреэ эмхидхэдэг гээшэ. Тиигэбэшье тарыан ажал, үхэр үсхэбэрилгэ хадаа томо һалбаринууд болоно.

Совхозой партийна эхин организаци 106 коммунистһаа нэгэдэнэ гэхэ гү, али ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 17 процентнь болодог юм. Гадна бүхы коммунистнуудай 70 шахуу процентнь материальна үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа байдаг гэжэ эндэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энээгээр болоходо, совхозой үйлэдбэриин болон нинтын ажабайдалда үзүүлдэг партийна нүлөө үргэдхэхын, түнэгырүүлхын тула партком болон партбюронууд һүүлэй жэлнүүдтэ горитой хэмжээнүүдые абаһан, бодото хубилалта түйлаһан байна.

Коммунистнуудые үйлэдбэриин гол шухала участогуудта тааруугаар хубаариллан табиха, механизаторнуудай, малшадай дундаһаа эрхимүүдыень шэлэн абажа, партийн зэргэдэ жагсааха асуудалнуудта анхарал диилээдгүй хандуулагдаһан байха юм. Энээнине хоёр жэшээгээр батадхая. Совхозон 88 хонишодой 17-ниинь, 110 механизаторнуудай 22-нь партийн гэшүүд болоно.

Совхозой үйлэдбэриин гол һалбаринууд дээрэ ажаллажа ябаһан коммунистнуудай дилэнхи олониинь журам шангатай, бүтээсэ ехэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг, коллективэй нинтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг нүхэд юм. Коллективэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргаха үедэ энэ ушар эли тодоор харагдадаг гээшэ. Коллективээрээшье, хубиншье социалис уялга абалгын үедэ хамагһаа түрүүлэн бултаһаа дээгүүр үрэ дүн түйлахые эрмэлэздэг байһандань баясангүй аргагүй бшуу.

Арбадахи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэл барагдаба. Үнгэрһэн жэлэй сагай таарамжагүй уларил манай ажахые тойрожо тараагүй. Ган гасуурта аймагай зарим ажахынуудһаа үлүүсэ ехээр дайрагдаһан байжашье болохобди. Гэбэшье совхозоймнай бүхы хүдэлмэрилэгшэд угаа нэтэрүүгээр, нэрэ солодоо хүрэмөөр хүдэлжэ, эгсэ дабаа абьяастайгаар гаталжа шадаа. Энэ ушарта нютаг нютагта һалбари бүхэндэ хүдэлжэ байһан коммунистнуудай ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Энээнние онсолон баримталхын тула хэдэн жэшээ дурдаагүйдэ таарахагүй хаш. 1976 оной хүдэлмэриин дүнгөөр манай совхоз 100 эхэ хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 75 хурьга түлжүүлһэн байна. Харин нинхэдэ коммунистнуудай У. Л. Молчанов 100, Г. Б. Цыбикжапов 92, Е. А. Кравцов 94 хурьга түлжүүлжэ шадаа бшуу. Коммунист хонишодной бултадаа арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхээр абаһан социалис уялгануудаа дүүргэһэн магтаалтай. Тинхэдэ тэдэнэй долоониинь аймагай хонишодой дунда соносхогдоһон социалис мүрысөөнэй гурим эрилтые бэелүүлээ.

КПСС-эй гэшүүн, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто һаллишан М. А. Ивановагай габьяата ажалые тэмдэглэнгүй үнгэржэ болохоор бшэ. Энэ малшан совхоз соогоо эгээл түрүүлэн һү һаяха жэлэйнгээ түсэбтэ даабари бэелүүлээ һэн. Жэлэйнь даабари 359 центнер һүн. Харин декабриин нэгэндэ 84 центнерээр үлүүлэнхэй, үнсэн бүриһөө 2217 килограмм һү һаанхай байгаа һэн.

Тракторист В. Н. Дашнимаев эрхим тракторист, коммунист нэрэеэ дээрэ үргэжэ ябадаг ажалша бэрхэ, нютаг нугадаа магтаалтай хүн. Үнгэрһэн жэлдэ олон мэргэжэлтэй энэ механизатор ДТ-54 трактораар 1023 гектарай хэмжээнэй элдэб хүдэлмэри хэһэн, 476 гектар таряа амяарлан хадажа унагаһан. 2000 центнер орооһо сохиһон байха юм. Нёдондо энэ коммунистда Буряадай АССР-эй габьяата механизатор гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдоо. Партийн гэшүүд Н. Н. Козлов, Н. Н. Родионов, КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Д. Д. Бальжиров болон бусаднай ажалай үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг нүхэд мүн.

Манай совхозой газар дайда болбол хүрьпэ нимгэтэй, һалхин болон бороохоо бэлээр гэмтэдэг муутай. Теэд газарайнгаа үрэжэл яажа һайжаруулхэб, ашаг үрынь хайшан гээд дээшэлүүлхэб гэһэн асуудалда совхозой дирекци, партком болон коммунистнууд эхэ анхарал хандуулжа байна. Орооһо тарыанай, тэжээлэй янза бүрнин ургамалнуудай, сабшалангай ногооной ургаса дээшэлүүлхэ гээшэ шиндхэхы удха шанартай зорилго болоно бшуу.

Энэ талаар нэгэдэхи отделениин коммунистнуудай үүсхэлтэ хэрэгые магтамаар. Тэдэнэй оролдолгын, эрилтын ашаар тракторна 5-дахи бригадын механизаторнууд газарай хүрьпэ үрбуулгүй хахалха арга дүрилэл ажахы соогоо түрүүлэн хэрэглэһэн байгаа. Тэрэл жэлдээ энэ бригада бусалта орходоо 2 центнер эхэ орооһо гектар бүриһөө хураажа шадаа бшуу. Энээнһээ уламжалан, 1980 он болотор нимэ элдүүрилгые совхоз соогоо гүйсэд нэбтэрүүлхэ хэмжээн абтажа эхилбэ.

Мал ажал хүргөөлгэ тэжээлһээ эшэ үндэһэтэй. Тэжээлэй бата бэхи үндэһэ һуури байгуулжа шадаагүй хада мүртэй үрэ дүн түйлагдахагүй байһаниинь мэдээжэ. Һая болотор лэ манай совхоз холуур, республикаһаа гадуур нютагуудта ошожо, үбһэ сабшадаг байгаа. Тиигэжэ айхабтар эхэ гарзада ородог, абтаһан продуктнуудай өөрьнь үнэ сэн хэмгүй эхэ болгодог бэлэй.

Нигэжэ үйлэдбэри саашадаа эрхилжэ яажа болохоб! 1975 оной декабрь нарада зарлагдаһан парткомой засседани дээрэ нинтын адууһа малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангагдаг болохо хэмжэнүүд тухай эхэ хөөрөлдөөн болоһон байгаа. Олон зүйлнүүдые багтаһан ургэн хэмжээ ябуулганууд тодорхойлогдоо. Тэдэнэйл үндэһөөр сабшалан ба бэлшээри үндэһөөрнь һайжаруулха, минеральна үтэгжүүлгэ, болон наг шэбхэ үргэнөөр хэрэглэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилээ һэн. Кукуруза, куузику тарилга үргэдхэгдөө. Нёдондо түрүүшынхээ самолёдоор минеральна үтэгжүүлгэ сабшалан дээрэ сасагдаһан байна.

Коммунистнуудай хамтаараа һуужа хэлсэһэн, ойлголсоһон хэрэг, гаргаһан эдэбхи оролдолгонь аша тусла харюулжа байна. Нёдондо урдань абтажа үзэгдөөгүй үбһэн хүрэлгдаа. 30,2 мянга гаран центнер! Тинхэдэ 6 мянга шахуу тонно силос, 3 мянган центнер сенаж дарагдаа, таримал ногооной (сибирский волоснец) 1000 центнер үбһэн һүриллгдөө, ерэхэ хабар таригдаха ногооной хүрэнгын үрэһөөр бээ хүсэд хангаһанхайбди.

Партийна нүлөө улам гүнзэгырүүлхэ, коммунистнуудай түрүү ябаха үүргэ, нинтынь эдэбхи дээшэлүүлхэ асуудалнуудта саг үргэлжын анхарал хандуулха зуураа, партийна комитет тэдэнэй харюусалга шангадхалга, журам бэхижүүлгэ хадаа шухалын шухала зүйл гэжэ ойлгоно. Тиимэһээ эдэ асуудалнууд партийна суглаанай үзэмжэдэ ходо табигдажа, үргэнөөр зүбшэгдэжэ байдаг. Тинхэтээ хамта коммунистнуудай оруулһан дурадхал болон хэһэн шүүмжэлхы ажагдалтануудай, абтаһан партийна шиндхэбринүүдэй дүүргэлтэ хангаха хэрэгтэ ахарал мүн лэ горитойгоор табигдана.

Эдэ асуудалнуудые зүбөөр шиндхэхэ, ямар нэгэн һайн үрэ дүн түйлаха хэрэгтэмнай партийна суглаан дээрэ, парткомой гү, али партбюрогой заседани дээрэ коммунистнуудай тоосоо шагнан зүбшэхэ, партийна даабариа хэр дүүргэдэгыень хиналга ехэ түнэ, нэмэри болодог гээшэ. Партийн гэшүүдэй, гэшүүндэ кандидадуудай ажалай болон нинтын эдэбхи хүгжөөхэ, даа-һан хэрэгтээ тон харюусалгатай байдагаар хүмүүжүүлхэ шухала оньһон болоно ха юм.

Партийна организацингол зорилготойгоор, хольһан хараатайгаар ябуулжа байһан хүдэлмэридэ дутагдлнууд огто үгы гэжэ хэлэхэ аргагүй. Дутуу дундануудбни, алдуушье гарахана ядахагүй. Гэбэшье совхозэй үйлэдбэриин байдал найжаруулха ябадалда нэртийна нүлөө үргэдхэжэ, коммунист бүхэнэй эдэбхи хэшээл бадаргажа, харюусалгынь дээшэлүүлжэ байһан алхамуулнай аша туһа асаржа эхилээ.

1975 ондо манай совхоз түсэбтэ даабаринуудаа бүхы талаарнь дүүргэжэ, олзо оруулдаг ажахынуудай тоодо ороо һэн. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нооһо абаха, гүрэндэ тушааха түсэб үлүүлэгдээ. Һү һаяха, худалдаха даабари декабриин нэгэндэ дүүрэһэн байна. Орооһо тушаалгаа гүрэнтэсэ сүм тоосоообди. Нинтын адууһа мал үсхэбэрилхэ түсэб мүн лэ бэелүүлэгдээ.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ гуйлаһан нимэ амжалтаяа энэ жэлдэ, саашадаашье улам арьбадахахын тула совхозой партийна организаци, коммунистнуудшадабаряа, арга боломжоёо элсүүлхэ уялгатай. Нимэ шанга эрилтэ КПСС-эй XXV съезд, КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленум, тэрэ Пленум дээрэ партийн ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо табигданхай. Тэдэнниис бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлгэ хадаа партийна организацинин, бүхы коммунистнуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Г. АБАГАЕВ.
Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын совхозой парткомой секретарь.

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАХА

Улаан-Удын шэлэн заводой коллектив 1976 оной турша соо яһала һайнаар ажаллаа. Үрэндэ продукци худалдаха түсэбөө декабрийн 25-да сүм дүүргэхэдээ, даабариһаа гадуур 312 мянган тухэригэй продукци захилшадтаа эльгээбэ. Бүтылхэ хэдэг цехэй коллектив завод соо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлээ. 1976 оной-ногоо түсэб декабрийн 20-до дүүргэһэн тухайгаа элиндхэ һэн.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ туйлагдаһан амжалтаяа 1977 ондо арьбадхажа, бүри һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха зорилго шэлэй заводой коллектив урдаа табина. Тиигэжэ нёдондоной декабрийн 27-до болоһон заводой хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ 1977 ондо бэелүүлхэ социалис уялгануудаа батаалан абаа юм.

1977 оной гүрэндэ продукци худалдаха түсэб декабрийн 30-да дүүргээд, даабариһаа гадуур 50 мянган тухэригэй продукци гүрэндэ тушааха зорилготой. Гадна шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ горитойгоор дээшэлүүлхэ, продукциингаа шанар саашадань һайжаруулха юм.

Байгша оной турша соо шефскэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаха. 1976 ондо заводой хүсөөр Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозтоо хониной хоёр хашаа, Оёорой совхозтоо 500 тонно овощ хадагалха склад баригдаа. Харин мүнөө 25 мянган тухэригэй хэмжээнэй элдэб хүдэлмэри түс аймагай ажахынуудта хэгдэхэ хараатай.

1977 ондо шэл хайлуулдаг 1-дэхи пеэшэн заһабарилагдаха ёһотой. Тинхэдээ заһабарилгынгаа үедэ хүдэлгэдэхэгүй байна. Түсэбөөр хараалагдаһанһаа нэгэ хоногоор урид энэ хүдэлмэри дүүргэхэ зорилго хүдэлмэришэд урдаа табина. Энээнэй ашаар нэгэ хоногой турша соо 25—30 мянган дүрбэлжэн метр сохын шэл гаргагдаха юм.

Абаһан уялгануудаа сүм бэелүүлжэ. КПСС-эй XXV съездын, партийн ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй шиндхэбринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ шадаал һаа, ехэ хубитаяа оруулхабди гэжэ заводой хүдэлмэришэд мэдүүлнэ.

Е. БОЖЕДОМОВ.
профсоюзэй завкомой түрүүлэгшэ.

ШЭНЭ УЯЛГА АБТАБА

Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ габшагай шангаар хүдэлжэ гараа һэн. Жэлэй туршада 350 кубометр модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбөө тэдэнэр үнгэрэгшэ оной декабриин 19-дэ сүм дүүргээ бэлэй. Амжалтаараа урмашаһан хүдэлмэришэд 1976 оной дүүрэтэр 10 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн социалис уялга абаад, тэрэнээ 2 мянган кубометрээр үлүүлээ һэн. Тиигэжэ 1976 оной туршада 4 гаран миллион тухэригэй продукци худалдагдаа, тэрэ тоодо түсэбһөө үлүү худалдагдаһан продукциһаа 212 мянган тухэриг абтаһан байна. Үрэнэн даабари, социалис уялгануудаа үйлэдбэриин бэшэшье һалбаринуудта урагшатайгаар бэелүүлэгдээ һэн.

Түс леспромхозой энэ ехэ амжалтада Лебяжийн ба Журавлихын модо бэлэдхэдэг пунктнуудай, транспортна участогай хүдэлмэришэд горитой хубитаяа оруулалсаа. Модо шэрэдэг, ашадаг машинануудай экипажнууд жэлэйнгээ түсэб, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэгэһэн байна. В. И. Тормовой хүтэлбэрилдэг томодһон бригадын гэшүүд мянган кубометр модо бэлэдхэжэ, түсэбөө 10 мянган кубометрээр үлүүлһэн. А. В. Плетневой болон садшье нүхэдэй хүтэлбэрилдэг томодхоһон бригадын мүн лэ баһа амжалтаараа хүдэлжэ гараа.

Декабриин эсэс багаар леспромхозой транспортна участогай коммунистнуудай хүдэлмэришэдэй нээмэл тийна суглаан болобо. Суглаан дээрээ коммунистнууд үнгэрэгшэ оной түсэбөө уялганууудай дүүргэлтэ эрэ шэжэ, Октябриин 60 жэлийн хүндэлэлдэ зорюулаһан участогай бригадануудын дунда дэлгэрүүлхэ социалис мүрысөөнэй гурим тодорхоолоод. социалис уялга абаһан. Социалис уялга соонь нинтэ-жэ хэлэгдэнэ:

«Арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй туршада 350 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур үшөө 5 мянган кубометр модо шэрэ. 1977 оной нэгэдэхи квартада 114 мянган кубометр модо шэрэжэ, 1200 кубометрээр түсэбөө үлүүлхэ».

Транспортна участогай коммунистнууд, хүдэлмэришэд Октябриин 60 жэлийн байндэрые нэрэтэй түрэй тэйгөөр уттахын тула дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөөндэ оролсобо.

С. ВЩИВКОВ.

СОВЕТ ОРОН ШЭНЭ ҺОНИН

ЗАҺАБАРИЛГА ДҮҮРГЭГДЭЭ

БАКУ. (ТАСС-ай корр.). Азербайджанай колхоз, совхозуудта хабарай тарилгаа хүдэлмэриндэ хабаадуулагдаха тракторнуудые заһабарилга дүүргэгдөөб. Газарай хүрьпэ элдүүрилхэ ба тарилга хэхэ агрегадуудые заһабарилха хүдэлмэри эрэшэмтэйгээр ябуулна. «Азерсельхозтехника» нэгэдэлэй районуудай отделениинүүдтэ трактор болон комбайнуудай узелнуудые, агрегадуудые заһабарилха мэргэжүүлгдэһэн цехүүд байгуулагдаһан байна.

ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫН ҮРГАСА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр.). «Таджикплодоовощ» гэжэ гол управленини мэргэжүүлэгдэһэн совхозуудай марящад морхооб хүряажа захалба. Гектар бүхэнһөө 300 хүрэтэр центнер огородой эдеэн хүряагдана. 500 шахуу тонно морхооб январь нарада республикын хого городуудта эльгээгдэхэ юм.

Мэргэжүүлэгдэһэн ажахынуудта түхэреэн жэл соо овощ ургуулдаг. Мүнөө парнигууд соо элдэб овощой рассада һуулгагданхай. Тиигэжэ артын үндэр баян ургасын үндэһэ һуури табигдажа байна. Түсэбтэ табин жэлэй хоёрдохи жэлдэ управленини совхозуудаа 80 мянга гаран тонно овощ хүряахые харааллна. Энээнэй ехэнхи хубинь эртын ургаса юм. Байгша ондо овощ ургуулга 10 мянга шахуу тонноор ехэ болохо.

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

КЫЗЫЛ. (ТАСС-ай корр.). Тувын «Красный пахарь», «Заря коммунизма» гэжэ түрүү совхозуудай малшад эдэ үдэрнүүдтэ буруу хашарагуудайнгаа нэгэнүүрые сүүдхэдээ 550—600 граммаар нэмээнэ. Малай тэжээл бэлдэдэг түхеэрэлгэнүүдые фермэнүүдэй ажалшад шадамараар хэрэглэн, шэмэтэ тэжээл буйлуулан бэлдэдэг байха юм. Оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэнүүдэй ашаар малай тэжээл тааруу зохидоор хубаариллагдан үгтэнэ, адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлэгдэнэ. Нимэ участогуудта ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлээ.

Түвын малшад шахан таргалуулгын бүхы талмайнуудай ажал хэрэгые оньһожоруулжа байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ «Чираа-Бажи», «Десятый великий хурал», «Свобода труда» совхозуудта. «Хадын» гэжэ колхозод тэжээл буйлуулгын оньһожоруулагдамал жэшээтэ һайн цехүүд бариргдажа, ашаглагада үгтэһэн байна. Эдэнэй туд бүхэниинь 800-һаа 1200 хүрэтэр мал хангаха аргатай.

МЕТАЛЛАЙ ОРОНДО КАПРОН

РАДОМЫШЛЬ. (Житомирско область). (ТАСС-ай корр. А. Янушевский). Капрон зүйлнүүдэй завод түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Химическэ утаһанай заводуудай, буд нэхэлгын предприятинуудай үлэгдэлнүүдһээ жэл бүхэндэ мянган тонно гранул болбосоруулагдан гаргагдаха юм. Автомобильнууд болон худөө ажахын машинануудай детальнуудые, хэдэ хэдэн бусад хэрэгсэлнүүдые бүтээлгэдэ нимэ түүхэй эд хэрэглэгдэхэ байна.

Предприятини цехүүд өөрсэ һайн промышленна түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Гансал капролой бэшэ, харин полиэтиленэй, полистиролой, поливинилхлоридай, мүн бусад синтетическэ материалнуудай үлэгдэлнүүдые ашаглай һайнаар хэрэглэхэ арга олгоно.

СТАНЦИИН ХОЁРДОХИ ЭЭЛЖЭЭН

СТАВРОПОЛЬ. (ТАСС-ай корр. Н. Стяжкин). Ставрополиин ГРЭС-тэ хоёрдохи ээлжээнэй барилгын һуури табигдажа байна. Тэд бүридөө 300 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэн энергоблок эндэ бариндахаа юм. Түсэбтэ табан жэлэй һүүл багта ГРЭС ороной урда хубиин индустриальна түбүүдые, худөө ажахын районуудые электрын эли хүсөөр хангалгаяа хоёр дахин дээшэлүүлхэ байна.

Станциин түрүүшын ээлжээн бариндажа, һара урда тэр проектнэ хүсэндөө оруулагдаа һэн. Эндэ олоһон дүй дүршэлөө үргэнөөр хэрэглэжэ, улам эдэбхитэйгээр ажаллахые найдуулан, Ставрополиин энергетигүүд Агуухэ Октябриин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудай үндэһэ һуури табиба.

БАМ-айхидга ЭЛЬГЭЭГДЭХЭ ЛОКОМОТИВ

ВОЛОЧАЕВКА. (Хабаровска хизаар). (ТАСС-ай корр.). 3400 тонно ашаа тээһэн түрүүшын поезд Комсомольск-на-Амуре — Волочаевка гэһэн түмэр замаар үнгэрбэ. Тэрэ арадай ажахын элдэб ашаа хараалагдаһан сагһаа нэгэ часаар урид хүргэһэн байгаа. Ворошиловград хотын Октябриин революциин нэрэмжэтэ тепловоз бүтээлгын заводой гаргаһан 2ТЭ10В түхэлэй шэнэ тепловоз хэрэглэһэнэй ашаар энэ түйлагдаһан байха юм.

Шэнэ машина урда тээхи түхэлэй модельнүүдтэ орходоо 1,5 дахин хүсэтэй, автомат жолоодолготой юм. Түс локомотив Байгал-Амарай түмэр зам дээрэ хэрэглэгдэхээр хараалагданхай.

БАРИЛГАҺАА — САНАТОРИДО

ДИМИТРОВГРАД. (Ульяновска область). (ТАСС-ай корр. М. Пискунов). Димитровградай барилгын управленини санатори-профилактори түрүүшын үхүнүүдые хүндэтэй халуунаар угтан абаба. Нарһан тужа соо баригдаһан 4 дабхар байшандэ 100 гаран хүн нэгэн доро амарха, аргалуулха байна. Тааруу зохид таһалгануудаа, библиотекэ, медициниин кабинедүүд эндэ бии. Тэрэнэй оршомдо аршаан булаг байдаг. Сочиин суута Мацестэ-һээ дутуугүй аршаантай газарта энэ санатори баригдаа.

Барилгын эмхи ажалшадай ажаһуудал болон амралтада гол анхаралаа хандуулдаг юм. Городой захада амралтын бааза байгуулагданхай, тамаралтын бассейн, стадион, сойлой байшан баригданхай.

ХОНИШОДОЙ БҮЛЭ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШЫНҺЭ

БОРЬЁОГОЙ совхозой хонишон Балдан-Нима Гомбожапов тухай 1964 ондо анха түрүүлэн республикын хэбэлэй хуудаһануудта толилогдожо эхилээ һэн. Тинхэдэ һаяхан лэ гуша наһа хүрэжэ ябаһан энэ хүбүүн түрүүшынхээ хурьгадые абаһан юм. 621 эхэ хони даажа абаад, 1963 оной зун-намарай намжаа һайхан сагта һүни үдэргүй тэдэнээ дахажа, Борьёогой талын шэмэтэ ногоо шэмхэлүүлэн ябахадаа, ажал тухайгаа олон юумэ толгойдоо бододог байгаа. «Үбэл, хүйтэн болохо. Хонидойм байра хэр дулаан байха һэм? Үбһэн, тэжээл ямар байхаб? Хонид түрэжэ эхилхэ» гэхэ мэтын асуудалнууд һанааень зобоодог байгаа. Яаба хээбэшье, хонидоо зүбөөр бэлшээжэ, харууһалжа, һайса таргалуулха гэжэ шиндэһэн юм.

Республика, аймаг дотороо суутай болоһон тус ажахын түрүү хонишон Даша-Цэрэн Дымбылович Дуриновай отара холо бэшэ байдаг һэн. Дүй дүршэлээр баян, наһаараа хонишон ябаһан тэрэ үбгэжөөл Балдан-Нимада тон дуратайгаар һүргаал заабари үгэдэг байгаа.

— Ши хүбүүн хонидоо гол нуга соо бү ээрэ. Тэндэшни харахада һайн ногоотой шэнги байбашье, нэмэ тэжээлээр бирагүй юм. Хадын ташалангай, добо газарай хилгана, хяаг — эдэ гээшэмнай витамин ехэтэй, юунһээшье үлүү шэмэтэй байдаг, — гэжэ Даша-Цэрэн Дымбылович зааһан, һүргаһанине залуу хонишон тон анхаралтайгаар сэдьхэл бодолдоо хадуун абажа, ажалдаа хэрэглэдэг һэн.

Намарай һэрюун амнсхал орожо, һүниндөө боро хюруу унаад, ногооной үзүүр шарлажа эхилбэ. Хонид һайн адуулгын ашаар хүшэ таргаа хүсэжэ, гүйхэ ябахань хашан, хэбтэжэ амархэ дуратай болоо бэлэй.

Борьёогой үниинэй алдарта хонишод Даша-Цэрэн Дуринов, Дамба Норбоев гэгшэд залуу Балдан-Нима, Ефросинья Гомбожаповтанай хонишон боложо, түрүүшынгээ хэдэхэн һарын туршада оролдосотойгоор ажаллаһаниие хаража, бахархан баясадаг байгаа.

— Зай. Балдан-Нима Фрося хоёр бэрхэ хонишод болохо эхи һуурыа һайнаар табиба гээшэт. Хонидтнай һайса таргалаа. Искусственна үрэжүүлгэ һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэй. Би туһалхаб. Үбэлжэлгэ, хурьга абалга эхилхэ. Гараһан хурьгадаа, эхэ хонидоо һайнаар харууһалха хэрэгтэй. Тэрэ үедэ зоотехнигэй заабаринуудые хазагайруулжа болохогүй. Ажалдаа амжалта туйлахаа гээл һаа, унтаха нойргүй амарха забгүй хүдэлхэ ёһотойт гэжэ манай багша Даша-Цэрэн Дымбылович Дуриновай. Дамба Цыреновичи Норбоевой заабарине саг үргэлжэ һанажа, нарийнаар сахижа ябадагбди, — гээд мүнөө Гомбожапов дурсана.

ҮБЭЛЖЭЛГЭ эхилбэ. Балдан-Нима Фрося хоёрой түрүүшын үбэлжэлгэ һэн. 1963—1964 онуудэй үбэл сагһаар багашаншье һаа, һалхи шуургатай, жабартай хүйтэн үдэрнүүд олон байдаг һэн. Хоёр басагадынь багахануд: Нина дүрбэтэй, Галя — хоёртойхон. Байрань — малшадай уйтахан гэр. Залуу хоёр хонишод хамаг хүсэ шадалаа мал һүрэгтөө зорюулдаг һэн. Үглөогүүр Зэдын гол дээгүүр һуунагатаһан хүйтэнэй манан соогуур малаа эдеэлүүлжэ ороод, сайгаа уһаар лэ хонидоо бэлшээридэ гаргажа оруулха. Үбэлэй үдэр богони. Үдэшэлэн баһал малдаа тэжээлынь үгэхэ. Һүнинн утаншье һаань, унтаха саг тон бага. Мал хараууһалха зоотехническэ заабари уншадаг. шудалдаг байба. Балдан-Нима гэр соогоо штанга, гир үргэжэ, нойроо сэлмээдэг, шалаагаа гаргадаг заншалтай һэн. Тиигээд хоёр хонишод заабол ээлжээгээр унтажа, амардаг байгаа.

Түлэг хүйтэнэй үнгэрхэ тээшээ боложо байһан үедэ — мартын эхеэр хурьгад гаража эхилбэ. Хонид хурьгаа голохо, садхаахагүй. Тэрэнине заядаха, аргалха, үбһэ тэжээд үгэхэ, уһалха, хэрэгтэй. Хашаа хаамаг эбдэрхэ, дутаха, тэдэ бүгэдые заһабарилха, шэнээр хэхэ. Үбһэ, түлеэгээ бэлдэхэ. Тиигэжэ үдэр һүнинн үнгэрһэнинешье мэдэдэггүй байба. Харин ажалай хэды хүндэ хүшэр байбашье, залуу хонишодой сэдьхэл тэгшэ, наһаан дүүрэн байха. Юуб гэбэл, олон хурьгад гараа. Эхэ хонидой шадал һайн, хурьгад дорюун. Энэ ушар Балдан-Нима Фрося хоёрой сэдьхэл һанаас тэгшэдхээ, зориг бадаруулаа ха юм.

— Фрося, хэды хурьгатай болоообибди?

— Зай, яахашниб! Лаб лэ зууһаа зуу гаран. Булта манай ха юм.

— Тиимэ, тиимэ. Бултадаа шинин, минии, — гээд хоюулан энеэлдэхэ.

Зулгы һайхан зунай эхин нара гараба. Хүхэ ногоон ургажа, хүхы шубуун донгодобо. Хони, хурьгад хада майлаар дүүрэн бэлшээ.

СОВХОЗОЙ үниинэй дүй дүршэлөөр баян хонишод Даша-Цэрэн Дуринов, Дамба Норбоев болон бусад залуу хонишодто айшалжа ерэбэ. Бэри хубүүн хоёрой анхаһай амжалтаар баясала. Түрүүшын жэлэй дүнгөөр зуун эхэ хонин бүриһөө 109 хурьга түлжүүлһэн, хонин бүриһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалһан байба. Балдан-Нима Ефросинья хоёр ажалай түрүүшын амжалта туйлажа, аймаг, республика соогоо түрүүшүүлэй зэргэдэ гараа бэлэй. Совхозой мэдээжэ хонишод найдамтай залуу халаанай бии болоһондо, баярлаха ёһоороо баярлаа һэн.

— Хүн ажаллаха тумаа дүршэдэг, улам бэрхэ болодог юм. Хони үсхэбэрилгэ гээшэ залуу хүнэй хэжэ ажал бэшэ. Та хоёр хонишоноор ажаллажа шадаха байһанаа амжалтаараа баталбат. Саашадаа улам найнаар ажаллажа, алдартан суутай ябаарайгты, — гэжэ Даша-Цэрэн Дымбылович Дуринов хэлэһэн юм.

Эрхим хонишоной захиһан заабариһанине һургаал болгон абажа, аханарайнгаа мүроор даган, ажалша һайхан заншалыень улам арьбадхан ябаһандаа Балдан-Нима, Ефросинья Гомбожаповтан омогтой, баяртай ябана. Хонишон боложо, түрүүшын амжалта найнтан алхам хэһэнһээ хойно мүнөө арбан турбадахяа тул абахяа байна. Эдэ үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада жэл бүри хурьга абаха, нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэгдэ, дүүргэжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гараа хурьга жэлдээ абажа байгаа. I классай хонишон гэһэн мэргэжэлтэй, Буряадай АССР-эй габьяата малшан гэһэн хүндэтэ алдар солотой болонхой.

Наймадахи, юһэдэхи табан жэлнүүдэй түсэбүүдые саг болзорһоонь уридшаан бүхы талаарнь бэелүүлжэ шадаа. Ажалай эрхим амжалтаа туйлаһанайнгаа түлөө Балдан-Нима Гомбожапов Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа. Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар хэлэн удаа, мүн СССР-эй ВДНХ-гай шангуудта, юһэдэхи табан жэлэй ударник. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагша гэһэн тэмдэгүүдээр үнэтэ бэлэгүүдээр удаа дараа шагнагдажа байгаа. Тэрэнэй һамган Ефросинья Тогочеевна баһал бэрхэ хонишон болоо. Эрхим һайн ажалайнгаа түлөө олон удаа засаг түрын хайра шанда хүртэһэн байна. Юһэдэхи табан жэлэй ударник. Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагша гэһэн тэмдэгүүд, мүн «Эхын алдар» медаль тэрэнэй үбсүүе шэмэглэнэ.

АРБАДАХИ табан жэлэй түрүүшын жэлые ажалай эрхим дүнтэйгоор — зуун эхэ хонин бүриһөө 124 хурьга түлжүүлэн, хонин бүриһөө 4,6 килограмм нооһо абажа, социалис уялганууда нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Шэнэ 1977 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 125 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 4,4 килограммаа доошо бэшэ нооһо хайшалха, абаһан хурьгадаа һайнаар түлжүүлэн, тус бүриниень 23 килограмм шагнууртэйгээр туршаха гэһэн үндэр социалис уялганууде абанхай.

Республикын габьяата малшан Балдан-Нима Гомбожапов коммунист, аймагаа болон сомоной Советэй депутадаар олон удаа нунгагдаһан ябаа. Мүнөө сомоной Советэй депутат. Олонинтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Нинтын мал ажалые хүгжөөхын түлөө, залуу үеэнинне коммунизм һөөр хүмүүжүүлхын түлөө саг үргэлжэ ороолоно, хонишодой дунда социалис мүрысөө эмхидхэнэ. Залуу хонишон Вампилова Надеждын отарые шефтээ абаһа, ажалдань бодото туһаламжа үзүүлжэ, хонишоной түрүү дүй дүршэлдэ һургана.

Гомбожаповтан ажалша үнэр баян бүлэ юм. Бүргаан үхибүүтэй.

Октябрь 60
Эжаргалай замаар

ХОЙТО ЗҮГЭЙ БАГА ЯҺАТАНАЙ ХУБИ ЗАЯАН

Өнгөрөгсөн Октябрийн социалистическ революцийн 60 жилэй ойд зорюулжа, Сибирийн Монгол Алас-Дурна зүгэй нутаг дахь арван хэблэл «Бага аравдай үндэр хуби заяан» гэ нэрэтэй номуудые сугларгахань.

Энэ темдэг хүн зоной нэгдсэн хөдөлмөр, тэрэнтэй ойлгосон. Совет Хойто зүгтэ 60 жилэй өмнө гаран яһанай аравдаа 11 миллион дүрбэлжэн километр газар дайдаа хамгаалуудаг. Совет засагай хүнүүдтэ болоһон асаргаа, социальна болон экономическа хубилалтануудые эдэ дуудые һалбаран манлгын харгы замаар дабгалаа.

Өмнөгөрсөн арван жилдэ хүн тоотой. Тэд энэ дүй дундаһаа гараһан зохёолшо Семен Курилай романууд 2 миллион хэблэгдэһэниинь дешье гайхалтай бэшэ. Чукча, нивх арадуудые дундаһаа эрдэмтэд — хэшэд, хэлэ бэшэг, арад зүйнэй ажабайдал, ёно занлиг, соёл культурые шэнэлгэшэд — гараа. Чукча арадай уран зохёолшо Юрий Рытхэу гэгшын зохёолнууд 43 хэлэндэ оршуулагданхай. Нивх уран зохёолшо Владимир Санги РСФСР-эй уран зохёолшодой Холбоолой правленийн секретарэар һунгагдаад ажаллажа байна. Иймэ ушарнууд захаһаа, юрэ бусын үзэгдэл гээшэ ха юм даа.

Харин Владимир Сангийн, чукча эхэнэр поэт Антонина Кымытвалинин, эрдэмэй доктор эвенк Василий Увачанай болон национальна интеллигенцийн бусад төлөөлэгшэнэрэй элинсэг хулинсагта «а»-шье үзэг мэдэхэ хүн олдохогүй байгаа. Холын хойто зүгтэ түрүүшын һургуулинууд 20-од онуудаар нээгдэжэ, эдэ арадуудай түрэл хэлэн дээрээ бэшэгтэй болоһоноо хойно ородоо 40 жэл үнгэрөө.

Нимэ түргэн хүгжэлтэ өөрын үндэһэтэй. Совет засагай жэлнүүдтэ түүхэдэ эгэ түрүүшынхнээ Хойто зүгэй бага яһатан ехэ арадуудтай социальна, экономическа, соёл культурын болон үндэһэ яһанай талаар нилэжэ, саашадаа хүгжэхэ аргатай болоо.

Иимэ нэгэдэлгэ 1929—1930-аад онуудта национальна округууд гэһэн бүридхэлтэйгөөр мүндэлөөлөө юм. Үндэһэн хүн зоной олонхинь ажаһуудаг округта национальна округууд байгуулагдаад, арадуудай экономическа, культурна дэбжэлтын түлөө үргэн ажал хэгдэжэ эхилээ нэгэ: эмшэлгын гэрнүүд, һургуулинууд бариглажа, тэндэ анхуушадай болон оро үсхэгшэдэй үхибүүд һуража, Москва, Ленинград болон бэшэнье хотонуудай дээдэ һургуулинуудта ородог болоо.

Орон соомгай мүнөө арван национальна округууд бии. Эндэхи үг яһанай хүн зонуудһаа гадна энэ округуудта ондоо аха дүү арадуудай төлөөлэгшэнэр, ородууд, украинецууд болон бусад ажаһуудаг, тэдэнэр хойто зүгэй арадуудта шэнэ байдал зохёохо хэрэгтэнь эдэбхитэйгээр туһалжа, дэмжэжэ байгаа. Мүнөө үедэ бага яһатанай эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлгэ, национальна округуудайнгаа ажахые саашэдань хүгжөөлгэ ехэнхи хубяараа өөһэдэйнь шадабари ородолгоһоо болодог—уг яһатанай дунда багшанар, эмшэлэгшэд, хөдөө ажахын мэргэжэлтэдэй тоо олоноороо. Холын хойто зүгтэ промышленностийн һалбархада үндэһэн яһатанай дунда барилганын, газар үрэмдэгшэн, геологой, лесничиной мэргэжэлнүүд һонирхол татадаг болоо.

Нютагай засагай зургаануудые—округжэй Советуудые, юрэнхыдөө округ соохи арадуудай олоноһынь төлөөлэгшэнэр толгойлдог. Жэшээнь, Таймырай (Долгано-Ненецкэ) округжэй Советэй гүйсэдхэхэ комитедые долган яһанай Татьяна Еремина, Ханты-Мансийн округой Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэнэр ханты яһанай Антонина Григорьева, Чукоткодо энэ туншаалда чукча эхэнэр Лина Тынель һунгагдаһан.

Эдэ округуудта газетэнүүд хэблэгдэдэг, хойто арадуудай хэлэн дээрэ радио-дамжуулганууд эрхилэгдэдэг. Түрэл хэлэн дээрээ үхибүүд эрдэмэй азые шудалдаг.

Округ бүхэн өөрынгөө төлөөлэгшые СССР-эй Верховно Советэй депутадаар һунгадаг. Бага яһатанай төлөөлэгшэнэр нэгэнтэ бэшэ шухала асуудалнуудые маһан орсон гүрэн түрэн дээдэ зургаанай үзэмжэдэ табижа шиндхэгсэһэн байдаг. Жэшээнь, Ханты-Мансийн округоо депутат Антонина Григорьева Верховно Советэй сесси дээрэ бодаад сууда Сибирьтэ нефть ехээр бүлэжэ эхилэдэ, орсон тойрон байгаалийн сэбэрые сахиха асуудал табижа, олонитын дэмжэлгэдэ хүргөө бэлэй.

Хойто зүгэй арадуудай ажабайдал улам һайжаруулха зорилготойгоор тэдэнэй салинганынь нэмэхэ, бэшэнье тэдхэмжэ үгэхэ хэрэгтэ эвенк Василий Увачанай гүнзэгы баримтатай дурадхал туһалаа.

Манай ородо Совет Хойто зүгэй саашадаа һалбарха асуудалнуудые шиндхэхэдээ, тэндэхи хүн зоной заншал ёно, тэндэхи нютагуудай ородо байдалые, түүхэтэ замыень анхаралдаа абадаг.

Хойто зүгэй бага яһатанай өөрынь национальна мэргэжэлтэдые һурган хүмүүжүүлхэ зорилготойгоор Ленинградта Хойто зүгэй арадуудай тусхай институт (мүнөө Герценэй нэрэмжэтэ багшанарай институт) нэгэдэһэн байгаа. Мүнөөнье бага яһатанай залуушуулда манай ороной дээдэ эрхим һургуулинуудта конкурсгүй ороохо арга үгтэдэг.

Тобшолон хэлэхэдэ, Хойто зүгэй һургуулинуудта үхибүүдэй һуралсалда гаргаһа бүхы Союзай үхибүүдэй һуралсалай дунда эзэлгын гаргашаһаа нилээд дээгүүр. Бүхы һургуулинуудта нэгэ багшада 25 үхибүүд хүртэдэг һаа, Хойто зүгэй һургуулинин 6 үхибүүн бүхэн нэгэ багшатай байха юм. номуудай болон һуралсалай хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэнгынь хямда. Жэшээнь, эскимос болон ханты хэлэнүүд дээрэ үзэглэлэй 1000 ном хэблэгдэжэ, үхибүүдтэ минитэ үгтэдэг байха юм.

Ангуушадай болон оро үсхэгшэдэй олонхи үхибүүд интернат һургуулинуудта түлбэригүй харуулалгадаг, хүмүүжүүлэгдэдэг. Гүрэн жэлдэ 1 үхибүүн бүхэндэ 2 мянган түхэриг гаргашалдаг.

Хойто зүгэй арадуудай ажахын болон соёл культурын дэбжэлтэдэ иимэ ехэ зөөрөн гаргашалхадаа, манай орон ямар зорилго табина гээшэб гэһэн асуудал түрэжэ болохо. Энэ үндэр һайхан зорилгонууд 1917 оной ноябрь һарада абтаһан «Россин арадуудай эрхэнүүдэй Декларацин» соо хэлэгдэһэн ёно гуримуудһаа үндэһэтэй. Социализмын үедэ нацин бүхэн сүлөөтэ байдалда хүгжэн һалбарха адли эрхэтэй байха, тэдэндэ адли арга боломжонууд үгтэхэ, туйлагдаһан амжалтануудаа адлаар эдлэхэ ёнотой гэжэ Коммунис партин Совет правительство тоолодог.

Сондо ондоо арадуудай соёл культурыи талаар хөлбөө харилсалнууд алишье таладань ашта туһатай. Мүнөөнье манай ороной хүн зон Хойто зүгэй арадуудта туһалхадаа, урдань шэнэ газар хизаарнуудые нээхэдээ, мүльһэн далай шэнжэлхэдээ, ород арадай баатар түлөөлэгшэнэр эндэхи арадуудай туһаламжада хүртэдэг, шэрүүн сэбдэг байдалда дадахадаа, эндэхи хүнүүдэй дүй дүршөл халаг абадаг байгаа һэмнай.

Манайшье үдэрнүүдтэ геологууд, байгаалиие шэнжэлэгшэд өөрынгөө үнэн сэхэ туһалагшанарта—харгы зам заадаг эвенк, чукча, нанай арадай хубүүдтэ гүн сэдьхэлэй баяр хүргэжэ байдаг.

Хойто зүгэй уран зураашадай, зохёолшодой, артистнарай дабтагдашагүй уран бэлиг бүхы совет арадуудай соёл культурада нэмэрь болон баяжуулаа. Совет гүрэнэй национальна политикынь гол дүн болгожо, Германийн Демократическа Республикаһаа ерэһэн журналистнаа «бидэнэй гайхаһан юумэмнай юун бэ гэхэдэ, национальна асуудал хайшан гээд шиндхэнэбдэ гэжэ ойлгуулаһанинай бэшэ, харин хүн зоной тон олонхинь энээн тухай ородоошье дурданагүй, эвенкнүүд ба ородууд, хантууд ба украинецууд, долган гү, али армян арадай түлөөлэгшэнэр суугаа ажаһуудаг, хамта хүдэлөөд, булгаа ондо ондоо яһанайшье байһанаа обёоронгүй сибириихид болоод ажалладагынь тон ехэ гайхал баяртай»—гээд уран хурсаар ажаглан тэмдэглэһэнинь зүб даа.

Аркадий КУДРЯ.
(АПН).

АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДЫЕ ҮНГАХА ҺУНГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

Арадай заседательнуудай (арадаһан болзор дүүрэ) Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй (эй ёноор районуудай (городуудтахи) арадай депутадуудай, арадай заседательнуудые һунгаха һунгалтада 77 оной январийн 10-ноо февралийн 10 хүртэтэр үргэдэхэнь. Һунгалтада оролцоо хаа хаанагүй эхилэй.

Социалистическ хуулин ёно, журналхи [illegible] хэрэгтэ Совет [illegible] түрүгэ дүүргэ[illegible]ниймэ арадай заседательнуудые һунгаха-һунгалтаэгы [illegible]удха шанартай [illegible]ческэ кампаниин мүч[illegible]но.

Өдэнэр өөһэдөө сүүдлэ[illegible]гөөнөдөн. Эрхэтэд сүүдтэ [illegible] түрэнние хүтэлбэрилэ[illegible] бүтэдөөрэн хабаадаха [illegible] гэжэ В. И. Ленин [illegible] сүүдэй ажал ябуулгаа ёно тухай хэлэхэдээ, [illegible] һэн. Ажалшадые сүүдэй [illegible] хэрэгтэ үргэнөөр хабаадаха гээшэ гүрэнэй ажал [illegible]лга мүн болоно.

[illegible]лшад арадай сүүдтэ [illegible]нгөө түлөөлэгшэдые [illegible]радай судьянарые, засе[illegible]льнуудые һункгаад, тэдэ[illegible]р дамжуулан, гүрэнние [illegible]бэрилхэ хэрэгтэ ха[illegible]. Манай орондо хуулгаа болгоно гэмые ганса[illegible] гүрэнэй нэрэһээ тодор[illegible] эрхэтэй юм. Тиимэһээ [illegible]үд бүхы хэрэгүүдые [illegible]харюусалгатайгаар, эл[illegible]хэнгүй, зүбөөр хараха [illegible]той.

[illegible]үд гражданска болон [illegible]овно хэрэгүүдые арадай заседательнуудай хабаадалгатайгаар харадаг. Харагдаһан хэрэг шиндхэлгэдэ арадай заседательнууд судьянартай адли эрхэтэй юм. Тэдэнэр сүүдэй зүб шиндхэбэрин гаргахын тула харагдажа байһан хэрэг гүнзэгыгөөр шэнжэлдэг, сүүдэй заседанинуудта эдэбхитэйгээр хабаададаг. Арадай заседательнууд һайн бэлэдхэлтэй, дүй дүршэл ехэтэй байха зэргэтэй.

Сүүдые һунгаха ушар, хуулинин урда эрхэтэн бүхэнэй тэгшэ эрхэтэй байлга сүүдэй хэрэг харалгада арадай заседательнуудай хабаадалга, сүүдэй хэнһээшье дулдыданги бэшэ, гансал хуулида мэдэлтэй байлга, судья болон арадай заседательнуудые болзорһоонь урид тушаалһаань дуудаха һунгашадай эрхэ, сүүдэй шиндхэбэрние бүгэдэндэ мэдээжэ болгохо гэхэ мэтэ совет сүүдэй ажал хүдэлмэрийн үндэһэ һуури, гол ёно болоно. Тиин социалис сүүдэй ёнотой арадай шэнжэтэй байные бүхы дэлхэйн арад зондо харуулна.

В. И. Ленинэй эрилтын ёноор, социалис хуулин нарнаар сахихын тула арадай судья, арадай заседательнууд хуулин һайса мэдэхэ, тэрэнние заашье хазагайруулангүй дүүргэхэ уялгатай. Тиихын тула арадай сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ходо һураха, арад зонтой нягта холбоо барисаатай байха ёнотой. Арадай судьягай, арадай заседательнуудай бүхы хүдэлмэри Совет Конституцийн эрилтын үндэһөөр бэлэлгэлэгдэдэг.

Хоёр жэлэй урда тэ болоһон Буряадай АССР-эй арадай сүүдүүдтэ 3.280 арадай заседатель һунгагдаа һэн. Тэдэнэй хахадһаа олонхинь хүдэлмэришэд болоо таряашад юм. Болохоёо байгаа һунгалтада арадай 3.635 заседатель һунгагдаха. Предприяти, организаци, колхоз, совхозуудай болон эмхи зургаануудай коллективуудхоёр жэл болоод лэ өөһэдынгөө дундаһаа тэдэнние шэнээр һунгадаг. Тиин сүүдэй хэрэг ябуулгада ажалшад олоор хабаадуулагдадаг.

Хуулинин ёноор арадай заседателяар һунгалгын үдэр 25 наһатай болоһон, һунгаха эрхэтэй СССР-эй эрхэтэн бүхэн һунгагдаха эрхэтэй. Хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад өөһэдынгөө хамтын суглаан дээрэ арадай заседательнуудые һунгадаг юм.

Һунгалтын суглаанда хабаадаһан хүн бүхэн арадай заседателяар дэбжүүлэгдэхэ кандидадай нэрэ нэрлэхэ, тэрэндэ ажаглалта хэхэ, захяа заабари үгэхэ эрхэтэй. Һунгалта нээмэл аргаар хэгдэдэг. 18 наһа хүрэһэн эрхэтэн бүхэн һунгалтада хабаададаг. Суглаанда хабаадагшадай олонхинин гэхэ гу, али хахадһаа үсөөн бэшэ дуу абаһан кандидат арадай заседателяар һунгагдаһанда тоологдодог. Хамта хүдэлдэг нухэдэйнгөө дунда хүндэтэй, ажал хүдэлмэридөө ородсотойгоор хандадаг, сүүдэй хэрэг ябуулжа шадаха, үнэн сэхэ, хүн арадай заседателяар һунгагдаха ёнотой.

Арадай судья, арадай заседательнуудай ажал гансал гражданска болон уголовно хэрэгүүдые харалгаар хязаарлагдадаггүй. Гэмтэ ябадалай гарахагүйн тула тэдэнэр ажалшадай дунда шинтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэндэ совет хуулин, ёно гурим ойлгуулжа үгэдэг, сүүдэй гаргаһан шиндхэбэринүүдые тайлбаридаг.

Сүүдэй гаргаһан шиндхэбэринүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһые арадай заседательнууд ходо шалгажа, хинажа байдаг. Иланганяа предприяти, организаци, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гэмтэ ябадалай гарахагүйн тула юу хэлэб, сүүдэй гаргаһан шиндхэбэри хэр дүүргэнэб, ургажа ябаһан залуушуулые ямараар хүмүүжүүлэб гэһэн асуудалда арадай заседательнууд анхаралаа өгөөр табина.

Арадай заседательнуудай ажал хүдэлмэри һайжаруулха арга боломжонууд олон юм. Нэн түрүүн тэдэнние һургаха, түрүү дүй дүршэл, эрдэм бэлигэй түйлалтануудые үргэнөөр шудалуулха хэрэгтэй. Энэ талаар аймагуудай, районуудай арадай сүүдэй судьянар ехэ юумэ хэхэ уялгатай.

Һунгалтын үедэ аймагай, районой, сельско, сомоной Советүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, арадай сүүдүүд ажалшадай дунда шинтэ-политическэ, ойлгууламжын, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха болоно. Арадай сүүдүүд ажалшадай урда тоосохо, тэдэндэ совет сүүдэй ажал хүдэлмэри, социалис хуулин ёно тухай хоёреэнүүдые үнэргэхэ уялгатай.

П. МЕДВЕДЕВ,
Буряадай АССР-эй юстицийн министр.

АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАНА

Хойто-Байгалай аймагай түб Нижне-Ангарскын ажалшадай эрилтэ хангадаг комбинат зургаан цехтэй. Комбинадай филиалнууд Шэнэ Уоян, Байкальск, Кирла, Кумора тосхонуудта бии юм. Филиалнуудай хүдэлмэрилэгшэд хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ һайнаар хангахын тула ехэ оролдоно.

Дүй дүршэлтэй өёдолшод Валентина Петровна Гордеева, Валентина Алексеевна Непомнящих гэгшэд хүн зоной захил һайнаар дүүргэнэ.

Цехые даагша Михаил Васильевич Нечаев бригадын ажал хүдэлмэри тухай тобшохоноор хөөрэжэ үгэбэ:

— Гутал оюулха дуратайшуул олон. Намаһаа эхилээд ехэ сүлөөгүй хүдэлнэбди. Манай цех һара бүрынгөө түсэбые холо улуулэн дүүргэнэ. Коллективтэ дүй дүршэлөөр баян ажалай түрүүшүүл олон.

1976 ондо Нижне-Ангарскын комбинадай коллектив ажалшадай эрилтэ хангадаг министерствын дамжуулгын Улаан туга нэгэнтэ бэшэ хүртэһэн юм. Комбинадай хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис үлгэ абаад, хэлэһэн үгэсэ бодото дээрэнь дүүргэхын тула оролдожо байнхай.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: өёдолой цехэй 4-дэхи разрядай өёдолшон, коммунис ажалай ударник Екатерина Сокольникова; гутал өёдог цех харуулагдана.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Хилын саанаһаа
радио • телефон • телеграф

Венесуэлэ харин гүрэнүүдтэ эгээл ехээр алмаз худалдадаг Латин Америкын оронуудай тоодо ородог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: алмаз тушаан абана.

ТАСС-ай фотохроникo.

ВАШИНГТОН

Конгрессменүүдэй урда

ТАСС

Хүдэлмэригүйдэлгэ хадаа мүнөө үедэ Холбоото Штадуудай урда табигдаһан эгээн гол шухала асуудал болоно. Шэнэ зарлалай конгрессэй хүдэлмэрини түрүүшын үдэрһөө хойно энэ асуудал американ хуулин гаргашадай анхарал татана. Түлөөлэгшэдэй палатын ехэ бүлэг гэшүүд хамтын мэдүүлгэ толилуулба. Энэ асуудалые шиндхэхын тула оролдолго гаргаха уриатайгаар президент Дж. Картер түрүүтэй США-гай шэнэ правительствада эдэнэр хандаһан байна.

США-да хүдэлмэригүйдэлгэ айхабтар үргэдөө гэжэ 41 конгрессменэй гараа табиһан мэдүүлгэ дотор заагдана. Һүүлэй мэдээнүүдэй ёноор 7,5 миллион хүн гэхэ гу, али США-гай ажалалаха аргатай бүхы хүнүүдэй 8,1 процентнь хүдэлмэригүй байнаар. Иланганяа залуушуул, негрнүүд, наһажаал американецууд хүдэлмэригүйдэнэ гэжэ энэ документ соо хэлэгдэнэ.

Дж. Картерэй шэнэ захиргаан январийн 20-до тушаалдаа ороходоо, промышленностьда, хангалгын албанда, барилга дээрэ хүдэлмэрини нэмэлтэ һуури олохо аабза гээд этигэн найдажа байһанаа хуулин гаргашад мэдүүлнэ. Нимэ программа бэлэдүүлхын тула эгээл багань 30 миллиард доллар һомологдохо ёнотой байна гээд эдэнэр тэмдэглэнэ.

ВАШИНГТОН

Дж. ФОРДЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Президент Дж. Форд «Ю. С. Ньюс энд уорлд рипорт» журналда интервью үгэхэдөө, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай Владивостогто эхилһэн хөөрэлдөөнүүдээ дүүргэжэ шадаагүй байһанаа халагланаб гэжэ мэдүүлээ. Хөөрэлдөөнүүдээ дүүргүүтэй байгаабди гэжэ Форд хэлэбэ. Стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай хоёрдохи шатын хэлсээ баталха һайн үндэһэ һуури табигдахай.

Таарамжатай зохид шиндхэбэринүүдые абажа, стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хоёрдохи шатын хэлсээ баталжа болохо байна гээд тоолоноб гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Эдэ бүгэдэ Владивостогто туйлаһан амжалтада үндэһэлнэ. Энэ һаяар бэлэдүүлэгдэхэ аргатай гээд найданаб. Хэрбээ энэнние 1977 оной октябрийн 3 болотор туйлажа шадаагүй һаа, бидэ ямаршье хэлсээ баталжа бирахагүйдөө болохо байнабди. Энэ майай хангалтагүй хойшолонгуудтайл.

АЛЖИР

ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ

ТАСС

Ороной хуулин гаргадаг дээдын зургаанние — Национальна арадай суглаае һунгаха һунгалтада Алжирай Арадай Демократическа Республикада бэлэдхэл хэгдэжэ байна.

АНДР-эй президент, Революционно Советэй түрүүлэгшэ Х. Бумедьенэй түрүүлэлгэ доро национальна һунгуулинин комиссийн заседани эндэ боложо, кандидатурануудые дэбжүүлгын, зүбшэн хэлсэлгын гурим тухай асуудалнуудые хаража үзэһэн байна. Парламентын һунгалта үнгэргэхэ тухай гурим мүн лэ толилогдоо. Тэрэнэй гэшүүд бүгэдэ нинтын, сэхэ, нюуса дуугаа үгэлгөөр табан жэлэй болзороор һунгагдаха байна. АНДР-эй һаяхан баталагдан абтаһан конституцийн гуримуудай үндэһөөр 260 депутадай олонхинь хүдэлмэришэд болон таряашадай түлөөлэгшэд болоно.

Национальна арадай суглаае һунгаха һунгалтанууд гүрэнэй ба политическэ институдуудые байгуулха, демократине саашадань хүгжөөхэ талаар шэнэ алхам болоно гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

ВЬЕНТЬЯН

БУРУУШААЛГЫН НОТО

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи хилэ дээрэ «зэбсэгтэ хёмороо зорюута үүдхэжэ байһантайнь» дашарамдуулан, ЛНДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство буруушаалгын ното Таиландын правительствада эльгээбэ.

Нёдондо жэлэй бүхы декабрь һара соо Лаосой хилые эбдэһэн баримтанууд дайралдаһан байна гэжэ ното дотор хэлэгдэнэ. Артиллери, сэрэгэй самолёдууд болон сэрэгэй катернуудай дэмжэлгэтэйгээр Таиландын регулярна сэрэгүүд эдэ хаста муухай нүйдхэлтэ ябуулганууда хабаадаһан байгаа. Лаосой Сайабури, Саваннакет провинцинуудай амгалан тайван хүн зоннае декабрийн 19-дэ Таиландын газар дээрэ хэрэг ябуулжа шадаха, үнэн сэхэ, хүн арадай заседателяар һунгагдаха ёнотой.

Арадай судья, арадай заседательнуудай ажал гансал гражданска болон уголовно хэрэгүүдые харалгаар хязаарлагдадаггүй. Гэмтэ ябадалай гарахагүйн тула тэдэнэр ажалшадай дунда шинтэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, тэдэндэ совет хуулин, ёно гурим ойлгуулжа үгэдэг, сүүдэй гаргаһан шиндхэбэринүүдые тайлбаридаг.

Сүүдэй гаргаһан шиндхэбэринүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһые арадай заседательнууд ходо шалгажа, хинажа байдаг. Иланганяа предприяти, организаци, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гэмтэ ябадалай гарахагүйн тула юу хэлэб, сүүдэй гаргаһан шиндхэбэри хэр дүүргэнэб, ургажа ябаһан залуушуулые ямараар хүмүүжүүлэб гэһэн асуудалда арадай заседательнууд анхаралаа өгөөр табина.

Арадай заседательнуудай ажал хүдэлмэри һайжаруулха арга боломжонууд олон юм. Нэн түрүүн тэдэнние һургаха, түрүү дүй дүршэл, эрдэм бэлигэй түйлалтануудые үргэнөөр шудалуулха хэрэгтэй. Энэ талаар аймагуудай, районуудай арадай сүүдэй судьянар ехэ юумэ хэхэ уялгатай.

Һунгалтын үедэ аймагай, районой, сельско, сомоной Советүүд, тэдэнэй гүйсэдкомууд, арадай сүүдүүд ажалшадай дунда шинтэ-политическэ, ойлгууламжын, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха болоно. Арадай сүүдүүд ажалшадай урда тоосохо, тэдэндэ совет сүүдэй ажал хүдэлмэри, социалис хуулин ёно тухай хоёреэнүүдые үнэргэхэ уялгатай.

П. МЕДВЕДЕВ,
Буряадай АССР-эй юстицийн министр.

ВАШИНГТОН

США-гай конгрессэй шэнэ хүтэлбэри

ТАСС

Шэнэ зарлалай конгресстэ ородог демократууд, республиканецууд ами амараар суглаануудые үнгэргэбэ. США-гай хуулин гаргадаг дээдын зургаанда ородог хоёр партийн нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдые эдэ суглаанууд дээрэ һунгаһан байна. Вирджийн штадай сенатор Р. Бэрд сенадтахи демократическа олонхийн хүтэлбэрилэгшөөр һунгагдаа. Калифорни штадай сенатор А. Крэнстон тэрэнэй орлогшо болобо.

Сенаторнууд - республиканецууд Г. Бейкерые (Теннесси штадһаа) хүтэлбэрилэгшөөрөө, Аляска штадай сенатор Т. Стивенсые тэрэнэй орлогшоор һунгаа.

Түлөөлэгшэдэй палатада ородог хоёр партийн хүтэлбэри нёдондо жэлэй декабрь һарада һунгагдаа һэн. Техасай конгрессмен Дж. Райт — демократическа олонхийн, Аризонын конгрессмен Дж. Роудс республиканска үсөөнхийн хүтэлбэрилэгшөөр һунгагдаһан байна.

ПЕКИН

КНР-эй МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ ТАНЮГ агентствын корреспондентын асуудалда харюусахадаа, Хитадай зарим провинцинуудта буһалгаа хүдэлөөнүүд болоноха гэһэн гадаадын хэблэлэй мэдээсэлые буруушаһан байна.

Хитадай 29 провинцийн 10-дань зэбсэгтэ хёмороонууд, гурим буса ябадалнууд үзэгдэнэ байгаа гэжэ Лондоной газетэнүүдтэ һаяхан бэшэгдэнъень тэрэ буруушаһан байна. Бүү зэбсэгтэр хангагдаһан отрядууд баннууудые, бүу зэбсэгүүд болон һомо хэрэгсэлнүүдтэй складуудые, ороонойой амбаарнуудые, магазинуудые тоноһон, промышленна предприятинуудые, хэлхеэ холбооной лининуудые, түмэр замуудые һандаргаһан байгаа гэжэ Лондонэй «Файнэншл таймс» газетэ бэшэнэ байгаа. Пекинһээ урдуур 130 километртэ байдаг Хэбэй провинцийн гол хото — Баодинда гурим журам тогтоохын тула сэрэгэй частнуудые эльгээхэ баатай болоһон байна гээд баһал хэлэгдэнэ.

ВАШИНГТОН

Дж. Картерай шиндхэбэри

ТАСС

Январийн 20-ноо тушаалдаа орохоёо байһан США-гай президент Дж. Картер финансын ба зоёри зөөшэгы ямар байдалтай байһан тухай дэлгэрэнгы мэдээнүүдые үгэхыень шэнэ правительствын министрнүүдтэ, дээдэ тушаалта бусад хүтэлбэрилэгшэдтэ даалгаба. Хэрбээ эдэнэй хэн нэгые тушаалһаань президентын өөрөө сүлөөгүй һаа, эдэнэр тушаалдаа үлэхэ юм.

США-гай гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай урдандаа нэгэнтэ бэшэ хабаатай байдаг политическэ ба финансын хёморсо шуугаанай дабтагдахагүйнь тула шэнэ президент нимэ хэмжээ абаха ушартай болобо.

ТОЛИ

ҺҮҮЛШЫН ТУЛАЛДААН

ТУЛАЛДААНУУД олон янзын байдаг ааб даа. Арад зонойнгоо эрхэ сүлөө, зол жаргалай түлөө ами наһаяа гамнангүй, улаан шуһанайнгаа һүүлшын дуһал болотороо дайсантай тулалдаһан баатар хүбүүдэймнай дурасхаал мүнхэ!

Харин мүнөө би... юрэ бусын тулалдаан тухай хөөрэхэ һанаатайб. Энэмнай ринг, шатарай хюлгэ, футболой талмай, хибэс дээрэ болоһон тулалдаан бэшэ.

...Алтан намар айлшалан, газаа буушаба. Тала дайда, хүбшэ уулаяа харахада, жаргэй һонин үнгэтэй болошоной. Хуһан ой наранай гэрэлэ элшэ доро алтаран харагдана. Уляһадай ургажа байһан газар тэешэ хоноһоо шэртэхэдэ, абарга томо, гал улаан үнгэтэй үнэгэнэй наадажа байһан мэтээр үзэгдэнэ.

Ой тайгамнай һархаг баян хэшэгээ дэлгэнхэй. Жэлэй дүрбэн сагта мүнхэ ногоон үнгэтэй һуудаг хуша модод амтатай гэгшын һамартай борбоосгойнуудаа олоор аржыса һанжуулан һууна. Ой соогуур ябахада, хүд доогуур улаа бутарна: ноб ногоохон ялагар набшаһатай, абгайн хасартал улаахан үнгэтэй алирһан жэмэс. Үглөөнэй мананай хөөрөөд байхада, хуһан түжын хаялгаар ябаа һаашин, һархиагууд олоороо «үндылдэжэ, малгайнуудаа үргэн һагад» шамда дохилдохо.

Цыден таабай намарай һайхан сагта ехэл дуратай һэн. Юуб гэхэдэ, нимэл үедэ агаар сэлгээн, тунгалаг-һаа тунгалаг шэнги боложо, хадын горхонуд харлан харагдажа, зунай бүгшэм халуунда амар заяа үгэдэггүй һоно батаганаан үгы болонхой байдаг ха юм.

Тэндшье Цыден таабай намар сагай тулажа ерэхэдэ, нэгэл ондоохон болодог, урилдаанда табигдахаяа байһан гүйгөөшэ мэтээр бээз зэһэжэ, заһажа эхилдэг бэлэй. Юуб гэхэдэ, намар болоходо, Цыден таабайн «агнуурийн хорхой» хүдэлжэ захалдаг һэн. Энэ үбгэн тиимэ олон үгэгүйшье һаа, үдэшэндөө түүдэгэй дэргэдэ һуухадаа, гашуун сай һорон байхадаа, агнуурийнгаа ябадалнууд тухай хаа яа хөөрэдэг бэлэй.

Цыден Аюрзанаев гүлмэр залуу һаа хойшо агнажа эхилээ. Үлэгшэн нютагайнгаа урда, хойтошье хадануудта гаража агнадаг. Нилээд олон баабгай, бодон гахай, буга, хандагайшье тэрэнэй мэргэн һомондо тудагдаһан байха.

Юрэдөө, богонёор хэлэхэдэ, Захааминайнгаа аймаг соохи бараг лэ ангуушадай нэгэн байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй хаш.

Наһанай зам уташье гээ һаа ута, богонишье гээ һаа богони ааб даа. Тэд Цыден Аюрзанаев нинтын ажалда шара борогүй ябаа юм. Нютагтаа түрүүшын коммуна эмхидхэлсээ. Гуша гаран онуудта манай уужам дэлгэр Эхэ орон соогуур дэлгэрһэн стахановска хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, суута хүнүүдэй тоодо тэрэ ороо һэн.

1941 он. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Ахуулхэ дайнай улаан дулэн һүреөтэйгөөр соробхилбо. Цыден Аюрзанаев гартаа буу барижа, Ленинград хотые хамгаалалсаа бэлэй.

Ангуушан ябаһан, хёрхо нюдэтэй бурлад хүбүүе сэрэгэй командирнууд абаһаар лэ адаглаад орхёо һэн. Тиигэжэ Цыден Аюрзанаев мэргэн буудагша болоо.

Хэды олон шэрүүн удэр, һүнинүүдые тэрэ окопууд соо үнгэргээ гээшэб! Дайсанай мэргэн буудагша, офицернуудэй хойноһоо агнажа, үбэлэй хуйтэн удэр хэдэн часай туршада хүдэлэнгүй хэбтээд туршалиш. Гайтай хүндэ! Гүрэн түрын дээдын шагналнууд, Верховно Главнокомандованиин олон амаршалга, баясхалангууд Цыден Аюрзанаевай фашистнуудтай баатарлигаар тулалдаһые гэршэлэн харуулна.

Дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ Цыден Аюрзанаев адуушанаар ажаллаа. Адуун һүрэг олошоруулан удхэхэ хэрэгтэ тэрэнэй оруулһан хубита нилээд ехэ юм.

— Цыден Аюрзанаевые хаанаһаа олохо гээшэб? — гэһэн асуудалда тэрэ үедэ нимэл харюу үгтэдэг һэн:

— Бэлшээри дээрэ...

— Үгышье һаа, адуугаа манажа дүүргээд, туһамаршадтаа тэдэнээ даалгаад, һаньдагаа гарашаһан байха даа.

— Юундэ?

— Агнахаяа гараа бээ.

...Цыден Аюрзанаев пенсидэ гараашье һаа, гэртээ миин һуужа шададаггүй һэн. 1976 оной үбэл түрэл совхозойнгоо мал харуу-һалаа. Зуниинь залуушуулай звено эмхидхэжэ, 22 һүри үбһэ бэлдээ юм. Совхоз доторхи звенонуудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоёрдохи һуури тэдэнэр эзэлээ һэн.

...1976 оной намар. Цыден Аюрзанаевай «агнуурийн «хорхой» хүдэлжэ эхилбэ. Жаран найматай болоһоншье һаа, хүнгэн сарюун зандаа үбгэн буу, һомоёо бэлдэжэрхёод һуужа байба. Эгээл энэ үедэ нютагайнь хойто хубшэдэ ямаршьеб зайгуул баабгай бии боложо, найман толгой хашараг, гунжа баржа эдибэ гэһэн һураг тараба. Тэрэ баабгайе хороохо хэрэгтэй...

Арбан жэлдэ адуушанаар ажаллаһан, наһаараа агнаһан Цыден Аюрзанаевта хубшэ тайга нилээд танил һэн. Тэндэхи зургэ бухэнше үбгэн һайнаар мэдэхэ бэлэй.

...Үнинэй танил зургоороо үбгэн алхалжа ябаба. Буугаа бэлэн. болгожо баринхай. Нэгэ түглэ гараад ябатарнь, урдань юушьеб бүрэгэд гэбэ.

Баабгай! Аймшаггай томо арьяатан хажуудань шахуу гүйжэ ерэбэ. Залуугайнгаа бушуу түргэнинь алдаагүй ангуушан буугаа хасартаа абаха зуураа, шабхала даражархиба.

Бахалзуур хоолой руугаа үхэн шархатаһан бартахи эршэ дундаа дээрэнь харайн буужа, буугаа хоёрдохиёо һомолхо забда үбгэндэ үгэнгүй дараад унашаба.

Һүүлшын тулалдаан һүреөтэй байба. Уруудам руу мухариһан баабгай арбан табан метрэй зайда һолжороод үхэшоо.

Нинтын малда хоро хэжэ ябаһан зайгуул баабгайтай эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаһан Цыден Аюрзанаев хүндөөр шархатажа, больницада ороод, уданшьегүй наһа барашоо.

Иигэжэ Захааминай аймагай Үлэгшэн нютагай Цыден Аюрзанаев Һүүлшынгээ тулалдаанда баатаршалга харуулаа һэн.

Д. АЮШЕЕВ.
Захааминай аймаг.

Хүгшэн эжынь
Хубүүн ашаяа
Эрьен харахаяа
Эмниг ороёо
Унаад мүнөө
Урда хубшэһөө
Хатаргаһаар ерээ.
Хойто Байгалай
Холын хүбшэдэ
Орын һүрэгүудые
Олоор удхэдэг
Хүгшэн эжыдээ
Хубүүн дуратай даа.
Бугадаг, харайдаг
Буурал орьень
Эмээллэжэ унаад.
Энэ бээрээ
Гүйлгэхэм гээд,
Гуйдаг даа ашань.

Э. БРЮХАНЕНКЫН фотоэтюд.

Сагаан мүнгэн
Саһан хүнжэлөөр
Хуудай тала.
Хада уулампай
Хушагдаһаар үнинэй.
Хасуурн, нарһад
Хабатай зузаан
Саһан дэгэлээ
Үмдөөд байхадаа,
Ульгэр соохи
Үзэсхэлэн мододтол
Үзэгдэнэ холоһоо.
Тойроод —
Тоншье дуугай.
Хон-жэн...

А. ЖИЛИНЭЙ фотоэтюд.

БУДАМШУУ

МУУГАА МОРИНДО ТОХООД...

КАБАНСКЫН совхозой 3-дахи отделениде (Колесово һуурин) «һонин» ушар болоо юм. Юун бэ гэжэ гү? Байзагты, бү яарагты.

Совхозой нинтын малда эдюулхэ гэжэ үгтэһэн холимог тэжээлдэ Александр Бурлаков ехээр хорхойтобо ха.

— Энээнһээ абаашажа, үнеэдтээ эдюулээ һаа, гоёл байгаа даа, — гэжэ В. Е. Кузиванова Бурлаковай хорхойн хүдэлһые тааһан шэнги хэлэбэ.

— Хулуугаа гэхэ юм гү? —гэжэ Бурлаков үг-маг гэбэ. — Гахайда эдюулээ һаа, бүришье болохотой һэн.

— Хамтараад, 70 килограмм абаашая. Хэн мэдэхэ юм? — гэжэ тэдэ хоёртой мал эдээлүүлдэг С. Р. Бурлакова дурадхаба.

Тингээд лэ тэдэнэр хэлсэһэнээ бэелүүлхэ гэжэ харанхы һүнеэр халхабша хээд, холимог тэжээл хадагалжа байһан газарта ошожо, хоёр мэшээг соо мэшээглээд, шаргада тээгээд саашалаа һэн.

Шаргада хүллэгдэһэн морин үгэ дууламгай бүшиэнэ. Хирэжэ болохогүй, гүрэмэл ташуур гуя, таншаан дээгүүрни эшхэрсэ буугиа, губарюу болгожо магад гэжэ хэлэгүй адагуусаншье һаа, тэрээхэн морин һайн мэдэжэ ябаа.

— Нүхэд аа! — гэжэ һамгадай нэгэн шэбэнэбэ. — Хэрбээ баригдаха болоо гээшэ һаа, Саша, энээхэн бүншэжэ ябаашадаа тохожорхёорой. Ямаршье һаа, совхозой морин ха юм.

— Нээрээшье! — гэжэ нүгөөдэнь баярлаба.

— Хайшан гээд энээндэшни тохохо болоноб? — гэжэ Бурлаков гайхаба.

— Хайшан гээд гэжэ юум даа? Мориндоо эдюулхэеэ абааб гэхэдэшни дүүрэхэ юм гүбэ.

— Теэд энээнинешни би харадаг бэшэ гүбни. Конюшнида хонодог ха юм.

— Теэд яагааб? Оройтоод лэ, мориёо газаагаа хонуулааб гээрэй.

Һүнинн хулгайшад хулууһан юумэеэ холо хадагалба һэн ха. Теэд «нюнютар — нюрганай забһараар, хабша хабшатар — хабһанай забһараар» гэдэг шуу. Гурбан хулгайшадай хулууһанаа хэршье нюуха, хабшаха гэжэ оролдоо һаа, хулгай хэнэнинь мэдэгдэшоол даа.

Гурбуулан тэдэ туд туда бүлэтэй, ядамаггүй һуудаг зон. Теэд юундэ хулгай хэнэн болоноб? А. Н. Бурлаковай һарын дунда зэргын салин 151 түхэриг болодог. Харин С. Р. Бурлакова 136 түхэриг, В. Е. Кузиванова 148 түхэриг олодог. Улаан сурбдаашье дарагдаһан бэшэнүүд.

Теэд юундэ хулгайшад боложо, нэрээеэ хухарһанаа нүхэдэй сүүд дээрэ тэдэнэр хэлэжэ шадаагүй. Харин Александр Бурлаков нэгэл хэлэһэнээ дабтаад һалаагүй:

— Өөрөө эдихээеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Совхозой мори газаагаа юундэ хонуулаабта?

— Өөрөө эдихээеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Совхозой мориндо обёос бэшүүлжэ абаха арга-тай байгаа гүт?

— Аргатай. Теэд би хулгай хээгүйб. Тэрэш хулгай бэшэ гээшэ. Би өөрөө эдихэеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Хулууһан юумыень би эдеэгүйб. Эдихэнээ байтагай, нюдэндөошье хараагүйб, хамартаашье үндөөгүйб. Намайе эдэш хардажа байна! — гэжэ мориной хэлэхэ аргатай бэшэ хадань, муугаа мориндо тохохомнай гэжэ бодоо гү?..

Далан килограммаар совхоз үгырхэгүй, бидэ хулгай хээгүйбди гэжэ нүгөө хоёр эхэнэрыншье мүнөө хүрэтэр тооло-һон зандаа. Нэгэ үгээр хэлэхэдэ, нүхэдэй сүүд үүсхэгшэд гурбан хулгайшанай гэмые өөһэдтэнь ойлгуулжа ядаа. Теэд... ойлгожо үгэхэ дурагүй һаань, ондоо аргаар ойлгуулхаяа ягаа юм гэжэ би гайхаа һэм. Совхоз **үгырхэгүй**, гүрэн **үгырхэгүй** гээд лэ нинтын зөөрние хүн бүхэнэй зоргоороо һабардаа һаа, юун болохо гээшэб? А?..

Теэд юундэ хулгайшад боложо, нэрээеэ хухарһанаа нүхэдэй сүүд дээрэ тэдэнэр хэлэжэ шадаагүй. Харин Александр Бурлаков нэгэл хэлэһэнээ дабтаад һалаагүй:

— Өөрөө эдихээеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Совхозой мори газаагаа юундэ хонуулаабта?

— Өөрөө эдихээеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Совхозой мориндо обёос бэшүүлжэ абаха арга-тай байгаа гүт?

— Аргатай. Теэд би хулгай хээгүйб. Тэрэш хулгай бэшэ гээшэ. Би өөрөө эдихэеэ абаагүйб. Мориндо эдюулхэеэ абааб.

— Хулууһан юумыень би эдеэгүйб. Эдихэнээ байтагай, нюдэндөошье хараагүйб, хамартаашье үндөөгүйб. Намайе эдэш хардажа байна! — гэжэ мориной хэлэхэ аргатай бэшэ хадань, муугаа мориндо тохохомнай гэжэ бодоо гү?..

Далан килограммаар совхоз үгырхэгүй, бидэ хулгай хээгүйбди гэжэ нүгөө хоёр эхэнэрыншье мүнөө хүрэтэр тооло-һон зандаа. Нэгэ үгээр хэлэхэдэ, нүхэдэй сүүд үүсхэгшэд гурбан хулгайшанай гэмые өөһэдтэнь ойлгуулжа ядаа. Теэд... ойлгожо үгэхэ дурагүй һаань, ондоо аргаар ойлгуулхаяа ягаа юм гэжэ би гайхаа һэм. Совхоз **үгырхэгүй**, гүрэн **үгырхэгүй** гээд лэ нинтын зөөрние хүн бүхэнэй зоргоороо һабардаа һаа, юун болохо гээшэб? А?..

АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АБДАРҺАА

ХАРУУ БАЯН

ОНТОХОН

Бадма баян гэжэ ехэ харуу хүн байгаа ха. Тэрэ хүнүүдые зарахыешье зараад, хүлһыень үгэхэ болоходоо, эддэб ааша мэхэ гаргадаг хүйхэр һэн гэхэ. Нэгэтэ Согто гэдэг хүн үбһэнэй түлэг хүдэлмэрнин үедэ 1 түхэриг мүнгөөр баянай үбһэ тармалсаһан юм. Тиигэнээршье гэртээ хариха болобо. Бадма баян нэгэ гүхэригээ таби-табин мүнгэн болгожо хубаагаад, хоёр пулаадга ами амяарнь боббо ха. Нэгэ боолто мүнгөө Согтодо үгөөд, нүгөө таби мүнгөө гартаа барижа. Согто тээшэ һарбагад-һарбагад гэн, «абаха эзэндээ ошыш, ошыш», — гэнэ.

— Теэд энэш ошохо дурагүйл, тиигээ һаа байгыш саашаа, залхуу яар, — гэзэ, мүнгөө һамган тээшээ шэдэжэрхинэ. Һамганнинь тэрэ мүнгынь абажа, хайрсагтаа хадагалба.

Энээнһээ хойшо гурба хоноод байхада, Бадма баян үбһөө һүрилхэ болобо даа. Харуу баянда туһалалсаха хүн юун олдохо бэлэй. Ядахадаа үнөөхил Согтодоо сэрэжэ, гуйха ушартай болобо. Харюудань Согто:

— Һэшхэлгүй шамда ажал хэнэнэй хэрэггүй. Урда хүдэлһэн таби мүнгым эдеэ бэлэйш мартаа гүш? — гэбэ.

— Тиихэдэнь Бадма баян «таби мүнгыеш үгэхэб, һүрилэлсөө һаашни, үшөө нэгэ түхэриг үгэхэб» — гэзэ, мүнгыень гаргажа үгэбэ.

Һаял Согто Бадма хоёрой һүрини һуури таблад байтарнь, баруун хойноһоо хара үүлэн бөөгнэрөөд лэ, аадар бороон хүүен, тоohорон буужа ерэбэ.

Мэгдэнэн Бадма баян Согтодоо хэлэнэ:

— Бушуулыш, түргэ түргэн асалаад хая! — гэнэ. Согто түргэлхын орондо үбһэеэ аалихан асалаад, үргэжэ ядаһандал, үндэгэд-үндэгэд гэнэ. Тиихэ зуураа:

— Һүри дээрэ гарыш, гарыш. Үгы, энэш һүри дээрэ гараха дурагүйл, дурагүй һаа эндээ хэбтыш, залхуу яар, — гэзэ, асаяа газарта хаяжархёод, гэр тээшээ ябашаһан гэлсэдэг.

Д-Д. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ
суглуулбариһаа.

ТАЛ-БАРИ-ШУУД

Уулын толгой дээрэ
Улаан гал ялалзана,
Хүндыгөөр дүүрэн
Хүхэ манан тупана.
(Тамхи татаха).

Морин толгойтой
Модон һүүлтэй.
(Һүхэ).

Ута нарин хүзүүтэйб,
Үндэгэн сагаан үнгэтэйб.
(Галуун).

Хатаалгаагүй хатуу булад
алхатай,
Оёдолгүй эреэн торгон
дэгэлтэй.
(Тоншуул).

Энигүй далай,
Эхэгүй үндэгэн,
Хадамгүй басаган.
(Тэнгэри, мүшэн, һара).

Ойдо орбоохой сорбоохой
Ойронь хүрэхэдэ сошомхой.
(Түгсүүл дээрэхи саһан).

Мүнхөөнэй басаган
алтан һиихэ даажа ядаба.
(Хюруу).

(Улаан-Удын 1-дэхи интернат һургуулиин 9-дэхи классайхидай суглуулбариһаа).

Сүүд дээрэһээ

БАЛШЫСА БАРИГДАБА

А. В. Ягодинский гэгшэ 5 дахин сүүдлүүлээшье һаа, зуб тобшолол хэггүй. Гэмтын газарһаа табигдаад, 4 һарын туршада хаанашье хүдэлэгүй, эндэ тэндэһээ олоһон мүнгөөр архи боложо залгидаг байгаа. Һоргуулгаар хэдэ дахин төлөрүүлгын гэрэ ороһон.

Үнэрлэшэ жилэй сентябрь нараеда архи гуйлан Ягодинскиин хутага гарган Г. А. Зверевэй нэгэ шэл архи булаажа абаад, мүнгынь абгахаяа байтарнь судна-бүтээлгын заводой дружинникууд В. К. Кондратенко, Г. Г. Гритер гэгшэд тэрэнние барижа, милициин туһалдаг пунктда тушаһан юм.

Хутага хэрэглэжэ, хүнние дээрмэдэһан Ягодинскиие Советскэ районой арадай сүүд эзэмэтэй гэжэ тоолоод, тэрэнние ажал хэжэ заһарха колонидо 10 жэл байлгахаар эрхыень хаһаа.

Арадай сүүдэй шиидхэбэрние республикын Верховно сүүд хубилалтагүйгөөр баталаа.

К. ВЛАСОВ.
Советскэ районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 8.00 — Шэнэ һонин. 8.10 — Үглөөнэй гимнастика. 8.30—АБВГДейка». 9.00 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 9.30 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ программа.

Улаан-Удэ. 10.00 — Үхибүүдтэ «Прочитайка» гэжэ клуб. 10.25 — «Арадай уран бэлиг» эзэн телевизионно фестиваль. Загарайн аймаг. 11.25 — Хүгжэм.

«Орбита-2». 11.40 — «Харгын аюулгүйе сахиха». 12.10 — «Литературна уншалга». Г. Марков «Завещание». Туужын хуудаһануудһаа. 12.55 — «Онтохондо айлшаар». «Золушка» — уран һайханай фильм. 14.20 — «Хани барисаан» — телевизионно журнал. 14.50 — «Хүгжэмтэ абонемент». «Залуу гүйсэдхэгшэд». 15.30 — «Элүүр энхэ байлга» — почтын программа. 16.00 — «Очевидное невероятное». 17.00 — Шэнэ һонин. 17.15 — Мультфильмнүүдэй программа: «Новогодний вечер», «Зимние забавы». 17.45 — Украиныя искусствыл уран бэлигтэнэй концерт. Киевһээ дамжуулга. 18.40 — «12 стульев» — олон серитэй уран һайханай фильм. (3-дахи серн). 20.00 — «Время». 20.30 — Фигурна халтиралгаар СССР-эй чемпионат эхэнэрнүүд. 21.15 — Спортлотогой» тираж. 21.25 — «Времена года». Эстрадын программа. 21.55 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита-2». 10.00 — «Һайн шанартай эд бараа ехээр гаргаха». 10.30 — Арадай түрүушын революци» — Уран зурагуудай дэбтэрһээ. 10.55 — Гүрэнэй академическэ Ажалай Улаан Тугай орденто Пятницкыи нэрэмжэтэ ород арадай хоорой концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Техникэеэ бэлдэнэбди — ургасаяа бэлдэнэбди» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. «Совет орон: шэнэ һонин» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Сагай эрилтэ» — П. Загинаевай статья. «Табан жэлэй үйлэ хэрэгүүд» — Т. Башкуевай статья. «Элүүржүүлгэ»... — сошордомо докёо.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүдэлмэри ба һурагша» — В. Битуевай корреспондеци. «Хуурмаг ба үнэхээ үнэтэ зүйлнүүд тухай» — корреспонденцинүүдэй суглуулбари. «Социалис орнуудаар» — суглуулбари. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Аялгата будагууд» — А. Субботиной статья. «Нарантээшэ» — Ф. Сорокиной статья. «Сүүдэй һүүлээр бодомжо» — К. Павловай статья. «Хозяюшка» — суглуулбари. Соносхолнууд.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

□ «БУРЯАД ҮНЭН» □ 1977 оной январийн 8. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03311.

БАСНИ

Семен ДУНАЕВ

ЗААН МОГОЙ ХОЁР

Адар Зааниие хараад.
Могой
Амаргүйгөөр хоролхобо,
Атаархахын ехээр
атаархан,
Арайл үхэшэн алдаба.
«Энэ ехэ амитантай
Эдилдэжэ, диилээ һаа,
Алтан дэлхэй дээрэ
Алдаршахам сохом», —
гэн.
Годилзоһон тэрэ Могой
Голоо татан шэбшэбэ.
Баггүй дээрэ һүрөөд,
Баатар Зааида аһаха гэбэ.
Собхоржо тэрэ
бирабагүй —
Согсойгоод лэ үлэбэ.
Жэгтэй үндэртэ гараха
Жэгүүр дали байбагүй.
Холо бодолгүй Могой
Хороо ехээр бусалба.
«Яахаб даа, теэд, мүнөө
Ядалсаба гээшэ бээзб.
Урагшагүйдөөб гэжэ би
Урмаа хухаржа
муудахагүйб.
Халта хүлеэд гэхэмни,
Хаража үшөө үзэхэбди.

Хэмнай мэхэтэй байгш
Хэмнай хүсэтэй байгш

Адар энэ Зааниие
Аниоулха арга һанахаа
Бү өөдэрхэ, бузарые
Бүхэлеэр баряад
залгихаб!»
Гэжэ хорото Могой
Гэдэргэ урагшагүй
шинд
Зааниие залгихаа Мо
Заапагар амаа ангайб
Далиш хэрэггүйл эндэ
Даб гэхэнь үлөөд бай
Асари томо Заан
Алхан гэхэдээ,
Тэжэгэр Могойе
Тэһэ гэшхэбэ.
Газарай шоройдо
Гамгүй булаба.
Энэ басниин удха
Эндэ тайлбарилһуу.
Ахэр годин Могой
Агууехэ Зааниие
Хэдыш хүсөө һаа.
Хэзээш залгихагүй.

Гунга ЧИМИТОВ
буряадшалба.

Д. БАТОЖАБАЙ

МАРХАЙН ХӨӨРӨӨНҺӨӨ

ШОГ РАССКАЗ

Халюун хагдаар газар дайда хушаатай, хабар гээшэмнай саһа дундаа байба. Би нэгэдэхи класста һуража яоолаб. Шалюунай шалюун алдартай, шаахада шуһа гарадаггүй морхогор яһан хамартай маажахада сараа гарадаггүй элдүүриеэ хүсэһэн хүдэһэн шэнги нюургай Будуев Ринчин гэжэ хүбүүе «атаман» гээд үхибүүд нэрлэдэг һэн. Эгээл энэ «атамантай» би аргагүй нүхэсэдэг бэлэйб. Гансашье үхибүүдые Бидэнэр айлгажа намнадаг бэшэ, харин зумбараада хамтадаа урьха зүүхэ болоод, модон буунуудые нүхэдтөө бэлэглэдэг байбабди.

Нэгэтэ бидэнэй һургуулидаа ерэхэдэмнай, үхибүүд сугларшанхай, гайхалсажа байбад. Морхоо Тобогор гэжэ хада бии юм. Тэрэ хадыя арада нүхэ малтажа доргон байрлаанхай, үдэрынь нүхэн соогоо хэбтээд, үдэшэ үглөөниинь үхэр мал намнана гэлсэбэ. Гахай шэнги хоншоортой аад, хүнэй гар шэнги утанууд һабартай хүлөөрөө үхэрэй орбон һуулижа абашадаг юм гэжэ байжа хөөрэлдэнэ. Теэд тэрэ доргоной мэхэтэй гээшэнь аргагүй юм ха. Нимаев Тагар гэжэ нютаг соогоо суурхаһан ангуушан үдэр һүнигүй тэрэнние отоод, алажа шадаагүй гээд, үхибүүд бүришье гайхалсабад.

Будуев Ринчин намайе хамсыһаамни татажа хажуу тээшэмни абаашаад, толгойгоо гараараа альгадаад хүлеэ утаар бултагад гүүлэбэ.

— Нихэдээ яанаш? — гэжэ би асуубаб.

— Тэрээхэн доргонние тархи руунь лэ сохиходоод алажархие! Бишни нэгэ ухаа һанажархёод байнаб!

— Ямар?

— Энэ дорсо ошожо. Морхоо Тобогорой араар байһан зумбараагай нүхэнүүдгэ урьха зүүе!

— Тинхэдэмнай юун болохо юм? — Би бүришье гайхабаб.

— Хожом мэдэхэш!..

Тэрэ үдэртөө Будуев бидэ хоёр зумбараагай нүхэнүүдтэ хабхаан зүүһэн байбабди. Үглөөдэрынь тэрэ хабхаануудаа эрьехэеэ хамта ошобобди. Будуевай заабаряар доргоо сохижо алаха гэһэн шиидамуудые гартаа баринхайнууд, үшөө нэгэ консервын түмэр баанха соо бүдэй таһархай хэжэ тэндэнь торгоод абажа ябанабди. Будуеваймни хармаан соо хахад шэлһээ дундахана керосин бии. Энэ хадаа мүнөө доргоо нүхэнһөөнь гаргажа алаха гэһэн зэбсэгнай гээшэ!

Хэрэгнайшье отиггүй урагшатайгаар эхилбэ. Маная зүүһэн хабхаанда мантан гэгшын зумбараа сорошоод байба бшуу. Тэрэ зумбараагаа амидыагар барижа абаха ёнотой байгаабди. Заяанай зоригтой Будуевай тэрэнээ бахалуурһаань барихаяа гараа һарбайханьшье тэрэ, үнөөхимнай нүхэрэймни хурганһаа зуулдашаба. Зумбараа гээшэмнай аргагүй ута хоёр үүдэн шудэтэй юм. Тэрэ үүдэн шудөөрөө Будуевайм-ни дунда хурганхюмһэтайнь шобто хаза-табиха юм бэшэ.

Гартань аһалдашаһан зумбараагаа хиидэ нэжэржэ-гаад Будуевни хашхаа. Үгы даа, дунда хурганһаа зуулдашаһан зумбараа амаяа-заалаха юм бэшэ! Би мэдэ-һэндээ тэрэ зумбараагаа жабжа руунь хурганяа хамыень заалажа, ута шуу-нүүдыень нүхэрэйнгөө хурганһаа һалгабаб. Будуев түргэн малгайгаа абажа, ра-рээн соогоо амиды зумбараагаа орёожорхибо. Үнөө-бүдэй таһархай хэжэ бэ-хэнэн баанхаяа зумбараагаа хойто хүлһөө ута оохоро-уябабди. Уданшьегүй «ута» доргонойнгоо нүхэн-рэ ошожо, тэрэ баанхатай-дээрээ керосин адхажа, а-аһаамсаараа, доргоной нү-руу тэрэнээ табижархи-бди. Гал дүлэ соробхи-баанха шэрэһэн зумба-доргоной нүхэ руу гү-оробо. Тэрэнэй нүхэн зумбараагай түймэр таб-дань, доргон мэгдэһэн-гүйжэ гараха ёһотой-нанаһан бидэнэр ута-дамуудаа далайшоод-собобди. Зай даа, гал-гараһан баанха шэ-зумбараамнай гүйжэ гар-Теэд бидэнэр тэрэнние-хингүй, тон шуха-наа, доргонойнгоо гара-хүлеэжэ байна ха юмбиб-Шиидамуудаа далайлда-хоёр хатуушуул хүлеэ-байнабди. Теэд доргоно-нүхэнһөө гарабагүй. Хар-минни эрьежэ хараа гэх-үнеэхи галтай баанха шэ-һэн зумбараанаамнай шэ-хагданда гал аһажа, туй-рэй дүлэн соробхин байба.

Ухаа алдажархиһан-өөрөө мэдэнгүй Будуевай-гаа шорга руу үнөөхи-дамаараа сохижо:

— Түймэр! Түймэр гар-бал! — гээд, хашхарбаб.

— Хуниие юундэ сохёо-ши! — гэжэ мүртеэ, Будуе-ни миниингээ ташаа руу тэ-шиидамаараа буулгажарш-ба.

Дорго алаха гэһэн хоё-өөһэд хоорондоо тулалдаа-оробобди. Гал улаан хө-нүүдээ соробхюуан түш-рэй түргэн тараха гээшэ-гайхалтай! Хара утаан М-хоо Тобогорой оройгоор бу-хэн мушхарба. Эрэ таха-нууд шэнгээр үһэ үһээ зу-гаалдажа байһан хоёр хө-хэр энэ гал хараходаа а-шоод, һууридаа зогсобоо-Уданшьегүй моритой, ябаг-хүнүүд оог хашхарадаа-биһаар бии болобод. А-шадахаараа тэдэнэр түйм-унтарааба. Теэд манай талаа-болоходоо хойноһоо һалха-тай байһан дээрэһээнь, тэ-түймэрэй гал Морхоо Тоо-горой ара өөдэ һалхин туу-бшуу. Ногоогүй нюсэгэн-аад, хайр шулуутай хаш-нюрганда тулаһан түймэр-гал өөрөө унтаржа, бидэнэ-хүхиһэндөө дөбхэрэлдэ-байгаад хашхаралдабабди.

Иигэжэ манай агнуурий-бодолгүй ябадалнай, энеэдэ-мнай ханяадан боложо, т-наһаараа энээнине мартаха-гүйгөөр хадуугаа һэм.

ҮДАМШУУ

МУУГАА МОРИНДО ТОХООД...